

de journalist

NIEUWSGIERIG • KRITISCH • GEDREVEN

juni 2024
tweemaandelijks
#250

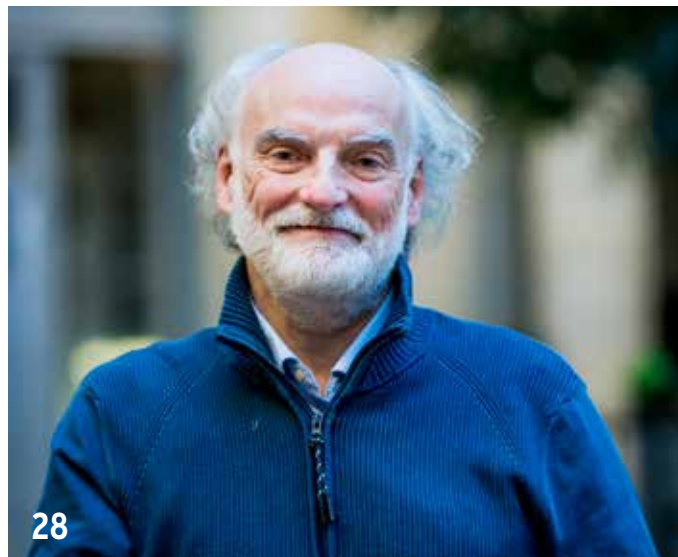
Vlaamse Vereniging
van Journalisten
VZW ERKEND ALS BEROEPSVERENIGING

EUROPA EN TRANSPARANTIE: HOE
WOB JE DE EU-INSTELLINGEN?

ARNAUD DE DECKER
OVER DE KICK VAN
OORLOGSJOURNALISTIEK

SAMIRA ATAEI

**'Ik wil niet gezien worden,
ik wil iets tonen'**

Zelf een goed idee voor het volgende nummer?

Stuur je pitch naar redactie@journalist.be voor 27 juni 2024.
De Journalist 251 verschijnt op 18 september 2024.

IN DIT NUMMER

- 03** EDITO
- 04** SPREEKTijd
Interview met Samira Ataei: 'Al mijn mentoren zijn zogenaamde oude witte mannen. En ik ben hen dankbaar'
- 08** ACTUA
Kort nieuws
- 10** AI & JOURNALISTIEK
Verslag van de workshop 'Hoe regelen we AI op redacties?'
- 13** XR & MEDIA
Extended reality als sleutel naar Generatie Z
- 14** WOBGEN BIJ DE EU
Hoe je een documentenverzoek aanpakt bij de belangrijkste drie Europese instellingen
- 18** JAARCIJFERS MEDIAHUZEN
Winst ondanks gestegen kosten
- 20** VAKPERS
De hoge vlucht van het vogelmagazine Fwiet
- 21** DE PASSIE VAN
Podcastmaker Achille Van Ingelgem

- 22** ARNAUD DE DECKER
Interview met een jonge oorlogsjournalist: 'Ik kijk er telkens naar uit om naar Oekraïne te gaan'
- 24** NIEUWSMIJDERS
Verslag van een dialoog tussen nieuwsmijders en journalisten
- 26** FOTOROL
Marijke Beckers kiest haar favoriete foto
- 28** PIETER KNAPEN
Gesprek met de afzwaaiende ombudsman: 'De Raad is er om het vertrouwen tussen burgers en de media te herstellen'
- 30** RAAD VOOR DE JOURNALISTIEK
Overzicht van de recentste uitspraken van de Raad
- 32** IN & UIT HET VAK
Lara Richir & Geert Verrijken
- 34** ONDER EMBARGO
Het reilen en zeilen in het wereldje
- 35** EXPEDITIE FREELANCE
Jelle Van Riet

COLOFON

COÖRDINATIE:

Charlotte Michils
(charlotte.michils@journalist.be)
en Steve Van Herpe
(steve.van.herpe@journalist.be)

EINDREDACTIE: Steve Van Herpe

CONCEPT EN VORMGEVING:
Revista (www.revista-media.be)

KERNREDACTIE: Charlotte Michils -
Karl van den Broek - Kris Van Haver -
Steve Van Herpe

MEDEWERKERS: Charlotte Deprez -
Hans Dierckx - Selma Franssen -
Ria Goris - Pieter Knapen - Charlotte
Michils - Steve Van Herpe - Geert
Van Lierde - Jelle Van Riet -
Luc Vanheerentals - Han Zinnen

COVER: Sarah Van Looy

REDACTIESECRETARIAAT:
Zennestraat 21, 1000 Brussel
Tel. 02/777 08 40
info@journalist.be, www.journalist.be

ABONNEMENTEN: info@journalist.be

RECLAMEREGIE: Beny Bechler,
beny.bechler@journalist.be

DRUK EN VERZENDING: Graphius

Vlaamse Vereniging
van Journalisten

POSTVERKIEZINGSTIJD

‘Kritische berichtgeving vraagt een hard hoofd, wie risicoavers is zoekt best een andere job’

Na de *wisdom of the crowd* de realiteitscheck. Welke coalities zijn mogelijk, welke plannen haalbaar? En wat betekent dit voor de pers en haar beoefenaars? *Progress is neither automatic nor inevitable*. Martin Luther Kings citaat is helder: vooruitgang komt niet vanzelf. Het wordt aangezwengeld door engagement, ook op politiek vlak. Achter elke stap zitten mensen van vlees en bloed.

Vooruitgang kan maar mits kritische zelfreflectie. *MeToo* blijft niet beperkt tot sport of onderwijs. Niet enkel in Italië is de publieke omroep kwetsbaar voor extreme krachten. Generatieve AI biedt niet enkel voordelen. De almacht van de vastgoedsector is reëel en wordt al een tijd geëtaleerd ten aanzien van kritische pers. De burger heeft volop de weg gevonden naar zijn recht om vergeten te worden. Het getrol maakt berichten over extreemrechts onaantrekkelijk. Kritische berichtgeving vraagt een hard hoofd, wie risicoavers is zoekt best een andere job.

Uitdagingen benoemen is een eerste station. Een tweede: hoe reageren we erop? Een derde: volstaat het bestaande instrumentarium, zijn we alert en weerbaar genoeg? En een vierde: wat hebben we extra nodig om nieuwe euvels het hoofd te bieden?

Welke politiek verantwoordelijken bevolken straks de sleutelposities voor de pers? Vinden we in hen betrouwbare gesprekspartners en compagnons de route? Koppelt Vooruit mediasteun straks echt aan journalistieke kwaliteitsvereisten zoals minimale bezetting van redacties met beroepsjournalisten, gewaarborgde persvrijheid, journalistieke deontologie en eerlijke werkvoorwaarden? Slaagt Groen erin om de besparingen bij de openbare omroep terug te draaien? Is het de partij dit keer wel menens met de afdwingbare wet op openbaarheid van bestuur? Krijgt de PVDA de ruimte om de onzekere werkgelegenheid aan te pakken? IJvert de cd&v straks voor een structurele indexering van de werkmiddelen voor de VRT? Pleit Open Vld effectief voor meer diversiteit voor en achter de schermen en aandacht voor damessporten?

Blijft het bij verisimilitudes of worden de beloftes ingelost? VVJ hoopt alvast op een ambitieus regeringsakkoord.

CHARLOTTE MICHILS

*Algemeen secretaris
VVJ / AVBB*

‘Ik wil niet gezien worden, ik wil iets tonen’

Hoewel ze zichzelf als ambitieus omschrijft, doet die term Samira Ataei geen recht. Getalenteerd, gedreven, en buitenmatig nieuwsgierig is ze veel meer. En daar konden ze bij de buitenlandredactie van De Standaard niet omheen.

AUTEUR: HAN ZINZEN - FOTO'S: SARAH VAN LOOY

Was journalist worden altijd een droom? Was het een missie, een passie misschien?

‘Verhalen zijn altijd een passie geweest. Mijn vader is een meesterlijke verhalenverteller. Hij heeft die passie als eerste aangewakkerd bij mij, nadien deden mijn burens dat. Hun veranda was gevuld met stapels stripcollecties. Een van mijn eerste, mooie herinneringen in België (*Samira migreerde vanuit Iran naar België toen ze vijfjaar was, nvdr*) is dat ik wekelijks de straat overstak om die strips te gaan lezen, later waren dat vooral klassiekers. En toegegeven, ik stelde me toen al soms een redactie voor, met moodboards, waaraan iedereen hevig stond te discussiëren. Maar verder dan dat ging het niet. Ook later ben ik veel blijven lezen. Ik wilde zo veel mogelijk kennis opdoen en zo veel mogelijk verschillende werelden leren kennen. Het was wel altijd een stille droom om schrijver te worden. De journalistiek is later gekomen.’

Je hebt taal- en letterkunde gestudeerd, Duits-Engels. Waarom specifiek die richting?

‘Uit interesse! Als 18-jarige geloofde ik er steevast in dat het *zijn* mooier was dan het *worden*. Ik wilde vooral doen wat ik op dat moment graag deed, en dat was met taal bezig zijn. Als kind bezochten we mijn tante die in Duitsland woont maandelijks. Ik was gek op de Duitse taal. Later kwam de fascinatie voor de geschiedenis van het land, meer specifiek de naoorlogse periode van de Bondsrepubliek Duitsland en de Duitse Democratische Republiek. Eén specifieke les op school heeft dat geprikkeld. Mijn leerkracht Duits vertelde hoe de Berlijnse muur er werkelijk uitzag: met open plekken, wachttorens en prikkeldraad. Ik herinner me nog hoe jaloers ik was op die kennis. In mijn talenstudies lag de focus ook op het Duits en vooral op de Duitse literatuur. Na mijn studies wilde ik

lieft ergens belanden waar ik kon blijven schrijven. De journalistiek leek de beste, en ook de juiste optie: met deadlines, een groeiend begrip van de wereld en de mens, het contact met verschillende persoonlijkheden. Het zit er allemaal in. Tegelijkertijd leek het mij aartsmoeilijk om het in de journalistiek te maken.’

‘Het gaat niet alleen om kleur. We moeten vooral op zoek gaan naar meer ervaringswerelden op een redactie’

Waarom?

‘Omdat ik ervan uitging dat ik een paar stappen achterstond op anderen, vanwege het racisme dat ik vroeger gezien heb bij mijn ouders en zelf meegemaakt heb. Ik ging ervan uit dat ik me 300 procent moest inzetten. Maar om over de wereld te kunnen schrijven, vond ik dat ik die wereld eerst beter moest begrijpen, en schreef ik me in in de richting internationale politiek. En toen kwam corona, de lockdown, viel al mijn sociale afleiding weg, en begon ik na te denken. Was dit wel de juiste manier om journalist te worden? In mijn talenstudies werd er geen enkele brug geslagen met de arbeidsmarkt, ik heb er nooit stages moeten doen. Ik wilde niet opnieuw talloze essays schrijven, en ben mails beginnen uitsturen naar redacties.’

En Apache heeft daarop geantwoord.

‘Ja. Pas op, ik had geen grote verwachtingen. Ik wilde niet meteen het grootste

onderzoeksverhaal schrijven. Ik wilde vooral op een plek terecht komen waar journalistiek werd bedreven, en leren. Ik mocht twee maanden als vrijwilliger op de redactie van *Apache* werken. Maar blijkbaar waren ze wel tevreden, want ze vroegen me om vier maanden langer te blijven. Toen dacht ik dat het geweldig zou zijn om nog wat langer te blijven, maar coördinator Jan Walraven raadde me aan om ook andere redacties te verkennen. Om zo een vollediger beeld van het medialandschap te krijgen.’

‘Het probleem is dat je in Vlaanderen enkel stage kunt doen binnen het kader van een studie. Dus heb ik me ingeschreven aan de VUB, en zo heb ik, en daar was ik enorm enthousiast over, stage kunnen lopen bij *De Groene Amsterdammer*.’

Hoe ben je dan bij De Standaard terechtgekomen?

‘Dankzij Warda El-Kaddouri wist ik dat er een vacature was voor buitenlandredacteur bij *De Standaard*. Toen ik taal- en letterkunde deed, gaf ze les aan mij, maar zij is naar Amsterdam getrokken. Tijdens mijn stage bij *De Groene Amsterdammer* hebben we daar afgesproken, en wees ze me op die vacature. Ik was daar aanvankelijk niet zo zeker van, want ik was nog heel erg aan het zoeken wat voor een journalist ik wou zijn. Maar goed, schrijven bij een krant, op de buitenlandredactie, die combinatie was wel uniek. Dus ging ik ervoor.’

Je had Warda eerder al geïnterviewd voor Apache. In dat interview zei ze dat er meer nood is aan kleur in de journalistiek. Niet alleen voor de kleur, maar omwille van een ander referentiekader. Heb je de indruk dat we op de goede weg zijn?

‘Ik denk het wel. Verandering van die aard heeft decennia nodig. Het gaat ook niet (alleen) om kleur. We moeten vooral op

zoek gaan naar meer ervaringswerelden op een redactie, en die hebben – vaak wel, maar niet altijd – te maken met kleur. Je kunt mensen van kleur aannemen die een zorgeloze jeugd hebben genoten in de betere wijken van de stad en die elk jaar met de ouders op reis gingen. En die dus misschien, vanwege diezelfde sociaal-economische klasse, een gelijkaardige achtergrond of referentiekader hebben. Daartegenover staat iemand die is opgegroeid als zoon van een boer op het veld, of van een loodgieter in een sociale woonwijk. Dat kan een heel ander denkkader opleveren, en dáár moeten we op mikken. Maar ook: wat doe je als je iemand van kleur hebt aangeworven? Ga je die, als een soort spreekbuis voor een gemeenschap, laten schrijven over diversiteit of armoede? Of ga je die persoon behandelen als een individu?

Vertel het maar. Het is jou overkomen. Jij bent met een migratieachtergrond op een witte redactie terechtgekomen.

‘Ik wilde absoluut niet dat collega’s ervan uitgingen dat ik positief gediscrimineerd werd. Ik wilde de redactie, maar vooral mezelf, bewijzen dat ik werd aangenomen op basis van mijn merites. Ik wilde tonen dat ik vanuit mijn schrijven, vanuit mijn kennis en vanuit mijn ambitie, iets kon bijdragen aan de redactie. De gedachte dat ik alleen maar als vrouw van kleur ben aangenomen, omdat ze dat missen op de redactie, spookte wel door mijn hoofd. Maar ik weet dat dat niet het geval is. Er wordt met mij gepraat, naar mijn mening gevraagd. Ik maak reportages over Russen die Rusland ontvluchten, Turken die aardbevingen overleven, ik spreek met Oekraïners, Gazanen en mensen in Ethiopië over oorlog. Ik schrijf over mijn geboorteland Iran, maar ook over de rest van de wereld. Ik word niet in een hokje geduwd. Dat was ook niet het geval bij *De Groene Amsterdammer*, of toen ik voor de jury van De Loep werd gevraagd, waar ik dit jaar in zetel. Ik zie ook wel waar we zaken missen. Dat kun je niet van van de ene op de andere dag veranderen. Maar ik spreek niet graag in termen van ‘oude witte mannen’. Al mijn mentoren zijn zogenaamde oude witte mannen. En ik ben hen dankbaar. Het klopt dat de ervaren garde overwegend een specifiek profiel heeft, en die moet aansluiting zoeken met de nieuwe

garde. Daar loopt het in de maatschappij wel eens mis. We kunnen niet echt met elkaar communiceren, terwijl we elkaar heel veel bij te brengen hebben. Natuurlijk heeft een jonge journalist er baat bij om naar een ervaren journalist te luisteren. Maar ook omgekeerd. Daar zijn vertrouwensbanden voor nodig. Die verrijken een redactie.’

Speelt jouw migratieachtergrond een rol in de onderwerpen die je kiest, of in de blik waarmee je kijkt?

‘Er bestaat niet zoiets als *de migrant*. Mijn zus heeft ook een migratieachtergrond en onze blikken verschillen volledig. Natuurlijk is mijn migratieachtergrond relevant, maar dan door de impact die het op mij heeft gehad. Bijvoorbeeld bij het schrijven van mijn thesis die ik afwerkte toen ik al bij *De Standaard* zat. Het onderwerp was de manier waarop *The New York Times* en *The Associated Press* schreven over de oorlog in Jemen. Dus hoe de Amerikaanse media de agenda bepalen, want wij kijken hoe zij dingen framen en schrijven, en dat beïnvloedt ook de kleinere medialandschappen zoals het Vlaamse. Ik ben gaan kijken naar welke bronnen zij gebruiken, want wie spreekt heeft invloed op het frame dat ontstaat.’

‘Ik spreek niet graag in termen van ‘oude witte mannen’. Al mijn mentoren zijn zogenaamde oude witte mannen. En ik ben hen dankbaar’

‘Dat onderzoek begon vanuit een frustratie dat er te weinig met mensen gepraat wordt over wie het verhaal gaat. De conclusie was dat er te vaak *over* mensen wordt gepraat. Natuurlijk moeten we met experts praten, maar het creëert ook afstand. Iedereen heeft vooroordelen en denkkaders, dat

is menselijk. Maar je moet je er goed bewust van zijn en die ook bevragen. Toen begon ik zelf als journalist en zag ik de context waarin redacties moeten werken. Om elke dag bij elk onderwerp dat je behandelt iemand *on the ground* te pakken te krijgen, is best wel moeilijk. Wanneer Rusland Oekraïne binnenviel, heb ik wekenlang dagelijks met mensen gebeld in steden die bezet of gebombardeerd werden. Dat is zwaar werk en niet bij elk artikel mogelijk.’

De kern van de journalistiek is nieuwsgierigheid. Zoals ik het begrijp is die er bij jou in overvloed.

‘Dat heeft er altijd al ingezet. Als kind trok ik soms met een vriendinnetje naar het rusthuis om naar verhalen van ouderen over vroeger te luisteren. Gewoon, zomaar. Maar mijn migratieachtergrond heeft er ook zeker mee te maken. Ik ben enorm geïnteresseerd in de manier waarop iets of iemand gepercipieerd wordt, welke frames er bestaan, het discours rond iets, hoe *ik* gepercipieerd werd, of mijn ouders. Dat fascineert mij. Ik observeer graag mensen, wat misschien deels voortkomt uit een instinct om te overleven als buitenstaander. Als je observeert, leer je de codes. En dan kun je je daaraan aanpassen. Dan val je niet op. Als kind wilde ik vooral niet opvallen. Vooral geen spotlight op mij. Wie ben jij? Waar kom je vandaan? Hoe lang ben je hier al? Waarom ben je hier? Zeg eens iets in het Iraans. Die vragen wilde ik vermijden.’ ‘Daarom schrijf ik ook graag. Ik wil niet gezien worden, ik wil iets tonen. Ik wil mijn gedachten delen. Geapprecieerd worden voor mijn gedachten, voor inzichten, voor informatie, voor kennis. Niet vanwege mijn buitenkant. Dus begon ik te observeren en werd ik heel alert. En dat neem ik nu mee als ik op reportage ga, of het nu in Finland, Kroatië of Turkije is.’ ‘Ik weet niet hoe sterk mijn observatievermogen zou geweest zijn, mocht ik in Iran gebleven zijn en daar journalist geworden zijn. Dan zat ik waarschijnlijk in de gevangenis.’

Hoe kijk je naar de journalistiek in het huidige algemene medialandschap? Er is de commercialisering, maar ook de politisering van de media. Toen Benjamin Dalle minister van Media werd, heeft hij

het prille Vlaams Journalistiek Fonds meteen opgedoekt, volgens Tom Cochez onder druk van Bart De Wever. Dat is toch heel concreet?

‘Zeker. Ik ben ook bezorgd. Maar, omdat je mij ernaar vroeg, mijn migratieachtergrond helpt om de zaken wat te relativeren hier. Ik heb veel over repressie in Iran geschreven. Ik heb reportages in Polen en Turkije gemaakt. Als je kijkt naar de staat van de journalistiek en hoe die bedreven wordt in landen als Iran of Rusland, dan zitten wij met een ander soort gevaar. Misschien wel een dat sluwder is dan ginder, omdat het zo subtiel is. Maar hier staat je leven nog niet op het spel. We kunnen vandaag nog altijd goed journalistiek werk leveren. Het bewijs daarvan zie ik als jurylid van De Loep. De inzendingen uit Vlaanderen en Nederland bewijzen dat we de macht nog steeds in vraag durven stellen. We zijn nog altijd op zoek naar schandelen. Ik wil me niet

wentelen in doemdenken. Ik ben daar optimistisch in. Maar ik ben ook niet naïef. In Polen en Hongarije is het snel gegaan. We mogen daar niet blind voor zijn. Er zijn risico’s en duistere krachten aan het werk. En als je bepaalde partijprogramma’s leest, ziet het er niet goed uit.’
 ‘Collega’s die al dertig jaar in het vak zitten, spreken over hoe anders de journalistiek was. Dat er meer menselijk contact was, dat ze meer de straat op trokken, terwijl nu veel journalisten vandaag niet meer van achter hun computer komen. Maar toch zijn er nog steeds journalisten die naar buiten trekken. De redactie moedigt dat juist aan. Dan kun je ervoor kiezen om te denken dat het almaar slechter gaat met de authentieke journalistiek, of je kunt erin geloven dat die nog steeds bestaat. Ik verkies dat laatste, anders hou ik het niet vol.’

‘Ik kan Iran ineens zó hard missen’

Twee jaar geleden heb je een podcast gemaakt met als titel: ‘Wat is thuis zijn?’ In de laatste aflevering zei je dat die vraag opkomt als eb en vloed en dat *het thuis voelen* een dynamisch gegeven is. Waar zit je nu?

‘In een eb, denk ik. Ik stel mij de vraag momenteel niet zo vaak meer. *(glimlacht)* Ik voel me thuis in kleine dingen: door te koken, voor mijn planten te zorgen, en gewoon thuis te zijn op mijn appartement. En dat ook als een thuis te behandelen. Als je zelf beslist dat een plek een thuis is, dan kan dat ook een thuis beginnen worden.’

Heeft het ook te maken met rust in je hoofd?

‘Ja. Maar er is iets dat me soms echt enorm kan overvallen. Door bijvoorbeeld een Iraans lied te horen, kan ik Iran ineens zó hard missen. Dan zou ik zo graag opnieuw daar zijn, door de straten lopen, nog een keer op bezoek kunnen gaan. Ik weet dat het niet kan. En dat is soms wel moeilijk te vatten. Maar dan open ik mijn appartement, zie mijn planten en mijn boeken, mijn huisgenoot komt toe, en ben ik weer thuis. Dus het is echt wel eb en vloed. Maar ja, de zee is toch mooi om naar te kijken, niet?’

Vademecum voor zelfstandige journalisten editie 2024

Een uitzendkracht, is dat een soort freelancer? Hoe begin je aan een ondernemings- en financieel plan? Zelf je boekhouding doen of toch maar een boekhouder inschakelen? Kan mijn werk zonder toestemming overgenomen worden? Ben ik als journalistieke bijberoeper bijdrageplichtig? Geraak je niet wijs uit het op jou van toepassing zijnde btw-regime? Kies ik voor een eenmanszaak of een vennootschap? Kom ik in aanmerking voor het wettelijk statuut van beroepsjournalist? Wanneer moet het geld voor een opdracht op mijn rekening staan? Is het nuttig om in te tekenen op een verzekering beroepsaansprakelijkheid? Wat bij ziekte, val ik dan terug op mijn spaarcenten? Is het statuut van student-ondernemer nuttig voor mij? Van de oprichting tot een volwaardige onderneming, je leest erover in dit geactualiseerde naslagwerk. Extra info en modeldocumenten vind je op journalistenloket.be. (CM)

DE QUOTE

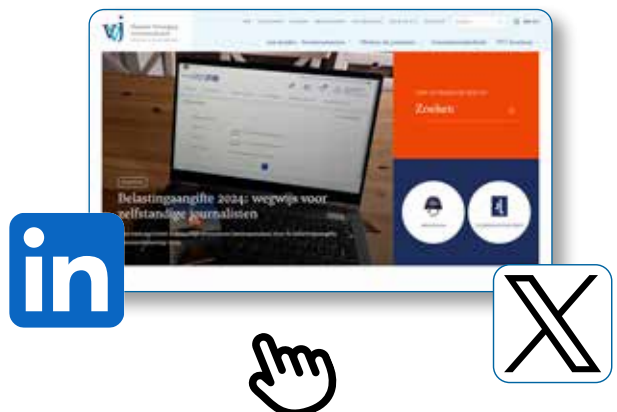
Robots hebben veel moeite met complexe, kleine bewegingen. Om die reden lijken kapper, podoloog, maar ook loodgieter mij vrij toekomstbestendige jobs. Jobs die manuele vaardigheden vergen waar intellectuelen tot nu op neerkijken. Het is alleszins veiliger om te studeren voor kapper dan voor journalist of econoom.

– Uit een interview met econoom en filosoof Noreena Hertz in De Standaard van 11 mei 2024

IN DE KIJKER

Volg ons op journalist.be en op LinkedIn en X

Wil je op de hoogte blijven van de laatste ontwikkelingen in journalistenland? Dan zit je bij de VVJ aan het goede adres. Je kan ons op verschillende manieren volgen. Er is natuurlijk journalist.be, onze website die recent in een nieuw jasje gestoken werd, maar we zijn ook actief op LinkedIn (Vlaamse Vereniging van Journalisten) en X (@vjournalisten). Check ons en blijf op de hoogte!

Belastingaangifte voor eenmanszaken

Naar goede gewoonte vind je op journalist.be ook dit keer een bijdrage die zelfstandige journalisten (eenmanszaken) door de belastingaangifte (personenbelasting) gidst. De focus ligt daarbij op fiscaliteit eigen aan het journalistenberoep. De gids is in eerste instantie bedoeld voor zelfstandigen in hoofdberoep maar bevat ook nuttige info voor journalisten in bijberoep en voor wie occasioneel bijverdient in de journalistiek. Het artikel is aanvullend ten opzichte van de belastinggidsen van kranten, Test-Aankoop of andere spelers. Raadpleeg ook de Q&A op journalist.be over de rulling(aanvraag) als gevolg van het gewijzigde fiscale gunstregime voor auteursrechtenvergoedingen. Ook die bevat nuttige info over de belastingaangifte. In het kader van een zelfstandige samenwerking geef je de verdiende auteursrechten aan in **rubriek D (deel 1, vak VII)**.

Bruto-inkomsten uit auteursrechten vermeld je in **deel 1, vak VII, rubriek D, bij nr. 123**, forfaitaire of werkelijke kosten bij **nr. 124** en de ingehouden roerende voorheffing bij **nr. 119**. Belangrijk om te benadrukken is dat het gebruik van het kostenforfait op geen enkele manier de werkelijke kosten beperkt die worden toegepast op de beroepsinkomsten. (CM)

Resultaten AI-survey bekend in juni

Hoe kijken journalisten aan tegen de AI-ontwikkelingen? Zijn ze vertrouwd met generatieve AI? Hoe vaak, waarvoor en waarom gebruiken ze generatieve AI? Welke kansen en risico's zien journalisten? Liggen ze wakker van ethische of juridische kwesties? Zijn er taken die volgens hen beter niet kunnen uitbesteed worden aan AI? Welke impact heeft generatieve AI op het vertrouwen in de nieuwsmedia? Zijn er op de redactie richtlijnen voor ethisch gebruik? Wie moet er waken over verantwoord gebruik van generatieve AI? Hoe belangrijk is de ontwikkeling van interne AI-tools? Liefst 220 Vlaamse journalisten vulden de AI-survey van VVJ Academy en de UGent in. Onderzoeker Stephanie D'haeseleer (UGent) presenteert de resultaten op 21 juni in het Huis van de Journalist. Meer info en inschrijven op journalist.be. (CM)

HET CIJFER

215.000

De Vlaamse regering trekt 215.000 euro uit in de strijd tegen grensoverschrijdend gedrag in de cultuur- en mediasector. In de journalistiek alleen al kreeg ruim 50% ermee te maken. Verbale agressie komt het vaakst voor. Ook seksueel grensoverschrijdend gedrag is een aandachtspunt. Liefst 99 journalisten (7,1%) getuigen in de vijfjaarlijkse profielschets van de Belgische journalist over - verbaal of fysiek - seksueel grensoverschrijdend gedrag. (CM)

Aanbevelingen voor de pers

VVJ droeg de voorbije tijd bij aan diverse aanbevelingen voor goede berichtgeving. Niet zelden ontstaan die vanuit een maatschappelijke bekommernis. Zo verschenen er recent nog aanbevelingen voor wie bericht over drank en drugs. In het kader van het project 'Nieuwswijsneuzen' ontwikkelden Kenniscentrum Kinderrechten Keki en VVJ een leidraad voor kinder- en jeugdjournalistiek ('Kindwijzer'). Er volgde ook een actualisatie van de UNHCR-brochure over asiel en migratie. Met Sensoa sleutelde VVJ aan een charter met informatie en adviezen voor de berichtgeving over seksueel grensoverschrijdend gedrag ('De Vijf T's'). Om het overzicht te bewaren bundelden we deze en andere aanbevelingen onder 'Eenmalige uitgaven' op journalist.be. (CM)

CIVIL WAR

FILM

Oorlogsjournalistiek is actueler dan ooit. In deze sciencefictionfilm van schrijver en regisseur Alex Garland breekt er een burgeroorlog uit in de Verenigde Staten tussen de Amerikaanse regering en separatistische 'western forces'. De protagonisten in de film zijn journalisten en fotografen, die verslag uitbrengen van de oorlog en intussen moeten trachten te overleven. Onder meer met Kirsten Dunst in de hoofdrol.

Sinds 17 april in Belgische cinemazalen

VIRTUAL REALITY: VAN HYPE TOT REALITEIT

BOEK

Steeds meer bedrijven en organisaties gebruiken virtual reality (VR) en extended reality (XR) vandaag al op de werkvloer. Ook in de journalistiek zullen deze technologieën binnen afzienbare tijd hun intrede doen. In dit heldere en boeiende boek laten Carl Boel en Jelle Demanet je kennismaken met praktische toepassingen van VR in verschillende sectoren. Een fijne introductie in een nieuwe wereld.

Virtual reality: van hype tot realiteit, Carl Boel & Jelle Demanet, Borgerhoff & Lamberigts, 183 blz.

DE STRIPFABRIEK

TENTOONSTELLING

Tot 30 juni loopt in het Stripmuseum in Brussel de tentoonstelling 'De Stripfabriek'. Daarin word je meegenomen in het maakproces van een stripverhaal: van idee tot het boek dat jij in je handen houdt. Zo leer je alles over tekstballonnen, de verschillende genres, het scenario en de tekeningen.

De Stripfabriek, Zandstraat 20 - 1000 Brussel, visit@stripmuseum.be, www.stripmuseum.be

MENEER VAN DALE

PODCAST

Deze podcast van de uitgeverij van de Dikke Van Dale bestaat al een tijdje maar er komt nog maandelijks een aflevering bij. Telkens staat een vraag centraal en er zijn er wel wat die voor journalisten en/of (eind)redacteurs interessant zijn, bv.: wat moet je afleren om betere teksten te schrijven?

Te beluisteren via Spotify, Apple Podcasts, Youtube of vandale.nl/podcast

AI op redacties:

Tijdens de workshop 'Hoe regelen we AI op redacties?' kwamen Hannes Cools, onderzoeker aan de universiteit van Amsterdam, en Patrick Lacroix, CEO van Belga, uitleggen welke impact AI heeft op je werk en hoe je het implementeert op de redactie. Voor de duidelijkheid: dit artikel is niet gemaakt met AI.

STEVE VAN HERPE

In *Everything, everywhere, all at once*, een film uit 2022, runt het hoofdpersonage Evelyn een wasserette ergens in de Verenigde Staten. Ze leidt een rustig leven met de gebruikelijke problemen. Maar tijdens een belastingcontrole wordt Evelyn plotseling in een multiversum gekatapultteerd en leert ze dat ze zich kan aanpassen en de vermogens van verschillende universa aan elkaar kan koppelen. Dat is een beetje het gevoel van de redacteur die het AI-universum betreedt, aldus Hannes Cools. De Belgische communicatiewetenschapper en onderzoeker aan de universiteit van Amsterdam doctoreerde op het onderwerp 'AI in de journalistiek' en was ook een tijdje journalist bij *De Morgen*. In hoeverre AI op redacties gebruikt wordt, is heel moeilijk in kaart te brengen, zegt hij. Dat er ook enorm veel AI-tools op de markt zijn, helpt daarbij niet. Veel redacties worstelen met het gebruik van AI en met de richtlijnen daaromtrent.

CREËREN VAN CONTENT

"Wie van jullie kent een journalist die graag de transcriptie doet van een interview?" Het blijft stil in de zaal, hier en daar komt een glimlach op de lippen. Transcriptie is maar een van de automatiseringsprocessen waarbij AI ten dienste kan staan van de redactie, aldus Hannes Cools.

van analfabetisme tot blinde vlekken

AI kan nog op twee andere manieren een impact hebben op het werk van journalisten. Het is een hulp bij het optimaliseren van teksten: samenvattingen maken, dossiers analyseren... Een tool als Smartoc- bijvoorbeeld helpt je om data te optimaliseren zodat je er makkelijker een analyse op kan doen. Bovendien kan AI ook een rol spelen bij de transformatie van teksten om ze geschikter te maken voor een bepaald doelpubliek. Zo experimenteert de BBC met AI om teksten en beelden aantrekkelijker te maken voor jongeren. Het taalgebruik in podcasts wordt met AI ook eenvoudiger gemaakt om de toegankelijkheid te verhogen. Onlangs voerde de universiteit van Amsterdam een survey uit in samenwerking met Associated Press in New York over het gebruik van AI op redacties. Daaraan namen driehonderd respondenten deel vanuit de hele wereld. Een frappant resultaat uit die enquête is dat bijna 70% van de respondenten AI gebruikt voor het creëren van content. “Dat is toch nog vrij veel”, vindt Hannes Cools. 21,5% maakt gebruik van AI om informatie te verzamelen en 20,4% voor het aanmaken van multimedia-content. Verder komen ook onder meer vertalen (8,8%) en transcriptie (7,2%) naar voren. Opvallend is ook dat AI nog steeds vrij weinig toegepast wordt voor het automatisch genereren van tags op artikels (0,6%).

DRIE UITDAGINGEN

Met de intrede van AI gaan uitdagingen gepaard: (1) AI-analfabetisme: mensen hebben nog steeds niet goed door wat AI kan en niet kan. “Dat zorgt voor misverstanden”, aldus Cools. “Mensen denken al snel dat er door AI veel jobs gaan sneuvelen, maar het zijn vooral de processen die gaan veranderen.” (2) Authenticiteit: wat is echt en wat niet? “De media kunnen een belangrijke rol spelen in het aantonen van wat echte content is, maar dat wordt steeds

Patrick Lacroix, CEO van Belga.

moeilijker omdat je in een handomdraai beelden en teksten kan genereren met AI.” (3) Content paradox: het concurreren met een oneindigheid aan content. “Het is niet omdat je teksten kan genereren dat dat een meerwaarde heeft”, zegt Cools. “Want de logica is niet: hoe meer artikels je produceert, hoe meer lezers je aantrekt. Het gaat om het aanleveren van de juiste informatie.”

HET DUBBELZINNIGE ARTIKEL 52

Meer dan achthonderd pagina's. Dat is de AI Act van de EU, het allereerste uitgebreide juridische kader voor AI wereldwijd. Het doel van die wetgeving is om ervoor te zorgen dat Europeanen de AI die ze gebruiken ook kunnen vertrouwen. De AI Act deelt het gebruik in op basis van het risico dat ermee gepaard gaat. De media vallen onder 'limited risk' en moeten bijgevolg voldoen aan artikel 52. Dat artikel is ietwat dubbelzinnig. Het stelt dat het verplicht is om te melden dat beeld-, audio- of video-inhoud kunstmatig gegenereerd of gemanipuleerd is, behalve wanneer die inhoud vooraf een menselijk

“Mensen denken al snel dat er door AI veel jobs zullen sneuvelen, maar het zijn vooral de processen die gaan veranderen”

HANNES COOLS

beoordelingsproces heeft ondergaan en dus valt onder de redactionele verantwoordelijkheid. Met andere woorden: zolang er ergens een mens in het proces betrokken is, ben je niet verplicht om transparant te zijn over het gebruik van AI. Op die manier komt de nadruk te liggen op zelfregulering. De BBC, bijvoorbeeld, lijst op welke AI-tools er bij een artikel gebruikt zijn. De Britse openbare omroep maakt daarbij het

onderscheid tussen *direct disclosure* (rechtstreeks onder bv. een foto) en *indirect disclosure* (een soort algemeen statement op de website).

Maar aangezien het geen verplichting is, doen niet alle media dat. Nochtans blijkt uit onderzoek dat 60,3% van de lezers zich gemanipuleerd voelen als ze niet geïnformeerd worden over de inbreng van AI in een artikel.

PRIVACY & CO

Onderzoek leert dat vooral redacties in Europa, de Verenigde Staten en Canada gebruikmaken van richtlijnen rond AI. Een vaak terugkerend principe is dat van de 'human in the loop'. Bij het Algemeen Nederlands Persbureau (ANP) houden ze in het schrijfproces bijvoorbeeld vast aan de lijn mens-machine-mens, waarbij denken en beslissen begint en eindigt bij mensen. Wat veel redacties ook doen is eerst een experimentele fase inbouwen. Zo hebben ze bij de NOS heel veel AI-tools

Journalisten zullen
weer meer de baan op
kunnen. De pastoor
interviewen over zijn
afgebrande kerk, dat
kan AI niet'

PATRICK LACROIX

uitgetest alvorens te beslissen welke ze gaan gebruiken en daar richtlijnen rond te maken. Aangezien AI constant evolueert, zijn die richtlijnen levende materie en moeten ze regelmatig herbekeken worden. Qua transparantie naar de lezer zijn er wel wat verschillen. Sommige media communiceren nauwelijks rond het gebruik van AI, andere zijn daar heel duidelijk over.

Cools en co legden de richtlijnen van 21 redacties onder de loep en stelden vast dat er nog een aantal blinde vlekken zijn. Zo kwam slechts in drie van de onderzochte richtlijnen naar voren dat AI bias kan bevatten. Ook privacy komt weinig aan bod. Nochtans kunnen teksten die je in ChatGPT kopieert ook door andere mensen geraadpleegd worden. Zo wordt vertrouwelijke informatie (bv. interne nota's) vaak in ChatGPT gezet zonder dat men beseft dat die teksten daarna ook door derden gelezen kunnen worden. Ontbreekt ook vaak in richtlijnen: de vraag om feedback van de lezers. Vermeld dus waar lezers terecht kunnen als ze een vraag hebben over het gebruik van AI in artikelen. Voorbeelden en analyses van richtlijnen vind je makkelijk online, net als *procurement checklists* van waar je op moet letten als je AI-tools aankoopt. Op onze site journalist.be vind je onder het luik van de VVJ Academy ook een leidraad voor het gebruik van AI op redacties.

De Superdesk van Belga

Patrick Lacroix, CEO van Belga, ziet AI als een technologische innovatie zoals er al heel wat de revue gepasseerd zijn sinds de jaren 90 (computers, Windows, internet, e-mail...). AI is geen revolutie, maar een evolutie naar een efficiëntere manier van werken. Bij Belga begon men in het voorjaar van 2023 na te denken over het gebruik van AI: de stakeholders werden bevroegd, er werd een werkgroep opgericht met AI-specialisten, in de redactieraad werd erover gediscussieerd en er werd over de grens gekeken naar voorbeelden van buitenlandse persorganisaties.

Er werd eerst een stappenplan opgesteld om te bekijken hoe het journalistieke werk bij Belga efficiënter en gemakkelijker gemaakt kon worden met behulp van AI. Vervolgens testte een groep van een 15-tal mensen tools uit. Daarna trainde Belga zijn journalisten in het omgaan met die tools via het geven van demo's en een klassikale opleiding om ze uiteindelijk te implementeren in het redactionele systeem. De tools worden vooral gebruikt voor: het genereren van titels; het samenvatten van persberich-

ten, jaarverslagen...; het optimaliseren en inkorten van teksten; taggen; vertalen (70% van de Belganieuwsproductie is tweetalig); transcripties...

Een en ander is geïmplementeerd in Superdesk, een redactioneel systeem dat Belga zelf ontworpen heeft. In de linkerkolom komt de nieuwsfeed binnen, in de middelste kolom kan de journalist zijn tekst schrijven en in de rechterkolom staan AI-tools die gebruikt mogen worden. Op dit moment werkt 20 procent van de Belgajournalisten in dat systeem, aldus Lacroix.

Dankzij Superdesk maakt Belga nu meer infografieken dan vroeger. Daarbij schakelt Belga Bobby in, een AI-tool die in *De Journalist* al eerder aan bod kwam. Belga gebruikt AI ook voor de classificatie van zijn beelden en voor het detecteren van gemanipuleerde beelden (Com-press), hoewel dat nog niet 100 procent accuraat is. Ten slotte maakt Belga ook deel uit van Group 39, een alliantie van persagentschappen van over heel de wereld. Om informatie uit te wisselen is er nu een systeem dat persberichten van andere landen leest en

vertaalt. Sowieso zal AI Belga helpen om de schat aan nieuwsbronnen op een efficiëntere en intelligentere manier te ontsluiten. Patrick Lacroix maakt zich sterk dat dankzij AI de werkdruk op de Belgadesks zal verlagen. "Op die manier zullen journalisten weer meer de baan op kunnen. De pastoor interviewen over zijn afgebrande kerk, dat kan AI immers niet doen." Op termijn is het de bedoeling dat AI "een copiloot wordt voor Belgajournalisten". Lacroix denkt daarbij aan een chatsysteem waarmee journalisten bij het schrijven van hun artikel kunnen communiceren, maar dat is toekomstmuziek.

Voorlopig is de grootste uitdaging voor journalisten in het algemeen om zich bij te scholen en efficiënt te leren werken met AI, vindt de CEO van Belga. Aan de andere kant ziet Lacroix in AI een mogelijke bedreiging voor het zakelijk model van de uitgevers: omzet genereren met nieuwsproductie. Flashforward: als je 's morgens opstaat, zal je niet meer je krant openslaan maar aan je chatbot vragen om je bij te praten over bepaalde onderwerpen.

XR: de sleutel naar Gen Z

Op de tiende editie van 'Let's talk' van de Hogeschool West-Vlaanderen (Howest) stond Extended Reality (XR) centraal. Welke rol kan XR spelen in de media? Een heel grote, zo blijkt.

STEVE VAN HERPE

'XR is here to stay!' Volgens Jelle Demanet, coördinator bij het HIT Lab (Human Interface Technology Lab) van Howest en medeoprichter van XRValley, zal XR ons leven en ons werk de komende jaren ingrijpend veranderen.

Even een snelcursus voor de leken: XR staat voor *extended reality*. Het is een verzamelnaam voor AR (*augmented reality*), MR (*mixed reality*) en VR (*virtual reality*). Want in een digitaal gecreëerde omgeving kan je verschillende gradaties hebben. De eerste stap is die naar *augmented reality*. In dat geval zie je nog steeds objecten en omgevingen in de echte wereld, maar krijg je daar dankzij een slim apparaat (een smartphone of een bril) een digitale projectie bovenop gelegd. Een van de populairste AR-ervaringen is Pokémon Go. Daarbij moet je met behulp van je smartphone de echte omgeving scannen op zoek naar virtuele Pokémonfiguren. Bij AR is er geen interactie tussen de realiteit en de virtuele laag, maar bij *mixed reality* is die er wel. MR-apparaten integreren virtuele objecten in de echte omgeving en moeten daarvoor een 3D-scan maken van de omgeving. Die scantechnologie is erg prijzig, waardoor MR-toestellen aanzienlijk duurder zijn. Ze worden dus vooral gebruikt in sectoren met hogere budgetten, zoals de geneeskunde. Op die manier kunnen dokters onder meer complexe operaties vooraf uitproberen. Met *virtual reality*, ten slotte, wordt de gebruiker volledig ondergedompeld in een virtuele

realiteit. Een voorbeeld daarvan is het spel Beat Saber, waarbij je in een virtuele wereld met twee lichtgevendende sabels aanstormende blokken moet vernietigen op het ritme van een beat.

ARTIKELS VERRIJKEN

XR gaat hand in hand met *artificial intelligence*. 'Hoe beter AI wordt, hoe beter XR zal worden', weet de Nederlander Bas Gezelle, oprichter van Playar, een bedrijf dat creatieve XR-campagnes maakt voor merken. Volgens hem is de toekomst niet

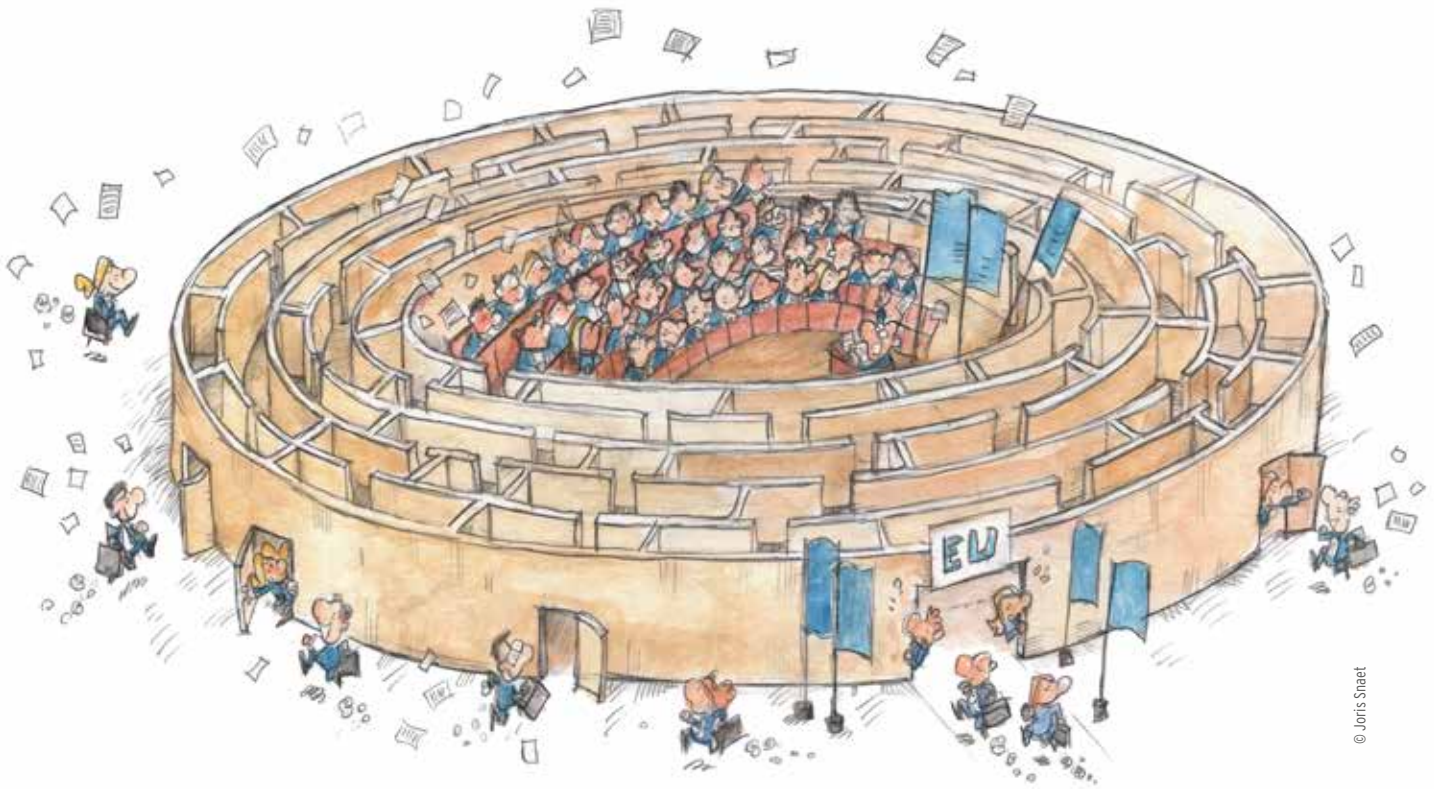
‘Generatie Z consumeert de wereld op een andere manier, ook wat het nieuws betreft’

storytelling, maar 'storyliving'. Mensen worden als het ware onderdeel van een verhaal, of dat nu een commercial of een tekst is. Volgens Gezelle zijn er heel veel manieren om artikels te verrijken met XR *experiences*, alleen gebeurt het veel te weinig. In de reclamewereld gebeurt het al wél. Zo lanceerde Coca-Cola een commercial waarin verschillende bekende schilderingen in een museum tot leven komen om een inspiratieloze kunststudent een cola

aan te bieden. Het is de ideale manier om de aandacht te wekken van Generatie Z, geboren tussen 1997 en 2012. Die generatie consumeert de wereld op een andere manier, ook wat het nieuws betreft. Vroeger las je de krant of keek je naar het nieuws om up-to-date te blijven, vandaag bieden de smartphone en het internet toegang tot een oneindige hoeveelheid informatie. Niet onlogisch dus dat 42% van Gen Z zegt dat sociale media zijn 'nieuwsbron nummer 1' is. Veel Vlaamse nieuwsmedia worstelen met dat gegeven en zijn op zoek naar manieren om Gen Z te bereiken. Het gebruik van XR kan de sleutel zijn om die generatie aan te spreken. Alleen zit XR in de media nog in de kinderschoenen. *The New York Times* verrijkt zijn sport- en entertainmentverhalen wel al met XR *experiences*, maar in de Vlaamse media is het gebruik ervan nog niet doorgedrongen. Toch zijn de mogelijkheden legio, zeker als straks met 5G de capaciteit en efficiëntie van de bestaande netwerken nog uitgebreid worden. Gaat een artikel bijvoorbeeld over het Colosseum in Rome, dan kan je aan je lezer een virtuele toer aanbieden in de arena, met als gids het hologram van een gladiator, een Romeinse keizer of... Begin al maar te dromen!

Howest NewZ Lab organiseert een tweedaagse opleiding AR-filter Design voor web en social media. Meer info: howest.be/nl/newz-lab

How to wob the EU?

Wie woog op welke beleidsbeslissing? Weerspiegelt wetgeving bepaalde bedrijfsbelangen? Had Europacommissaris x contact met lobbygroep y? Waarom bestaat er geen verslag van een bepaalde lobby-ontmoeting? De wob - kort voor 'wet openbaarheid bestuur' - brengt raad. Hieronder lees je hoe je een documentenverzoek aanpakt bij de drie belangrijkste Europese instellingen.

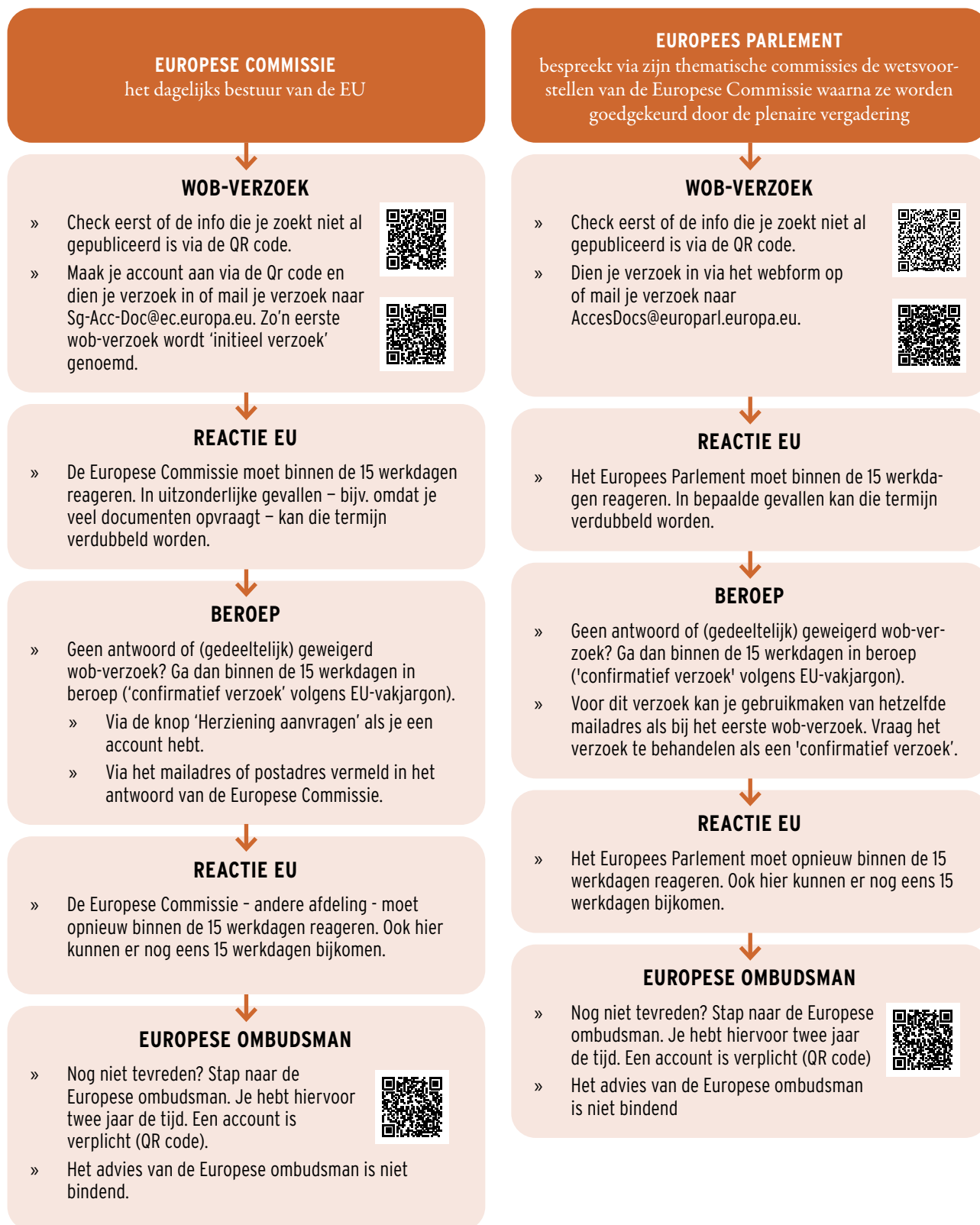
CHARLOTTE MICHILS

Transparantie in bestuurszaken is belangrijk. Verordening 1049/2001 die de toegang tot documenten van het Europees Parlement, de Raad en de Commissie regelt, formuleert het zo: 'Deze openheid maakt een betere deelneming van de burgers aan het besluitvormingsproces mogelijk en waarborgt een grotere legitimiteit en meer doelmatigheid en

verantwoordelijkheid van de administratie ten opzichte van de burgers binnen een democratisch systeem.' Recht op toegang tot bestuur heb je niet enkel ten aanzien van je eigen nationale overheid. Ook EU-instellingen kun je wobben. De mogelijkheden zijn eindeloos. De wob stopt ook niet bij papieren documenten, ook e-overheidsinformatie,

video en audio kan je opvragen. Opgelet, vragen staat vrij maar in bij wet bepaalde gevallen kan de overheid weigeren. Bijvoorbeeld ter bescherming van het algemeen belang of de persoonlijke levenssfeer en de integriteit van het individu. Een volledig overzicht van de uitzonderingen vind je in artikel 4 van de eerder aangehaalde Europese verordening.

Procedures

ASKTHEEU.ORG

Lijkt je dit allemaal wat te ingewikkeld? Dan kan je gebruikmaken van asktheEU.org, een all-in-one-toolkit voor Europese documentaanvragen. Via deze onafhankelijke website – aangestuurd door de in Madrid gevestigde ngo Access Info Europa – kan je liefst 154 Europese overheden wobben. Naast de drie belangrijkste instellingen bereik je ook het Hof van Justitie, de Rekenkamer alsook specialistische agentschappen. Ook de permanente vertegenwoordiging – ook wel de EU-ambassadeurs genoemd – kun je informatieverzoeken sturen. Via een onlineformulier klik je de overheid aan en omschrijf je je verzoek in een template. Nadat je je preview hebt gecheckt, druk je op verzenden. Je verzoek wordt automatisch gepubliceerd en beheerd. Je krijgt een bericht wanneer je antwoord hebt of wanneer de antwoordtermijn verstreken is. Ook een eventueel beroep verloopt via de site. De eerste stap is een profiel aanmaken.

INTEGRITYWATCH.BE

Commissie- en Parlement-ontmoetingen met lobbyisten kunnen de start zijn van boeiende onderzoeksjournalistiek. De website EU Integrity Watch van de ngo Transparency International EU lijst die op, voor de Commissie sinds 2014, voor het Parlement sinds 2019. Zo staat de Franse EU-commissaris voor de Interne Markt Thierry Breton tijdens de huidige ambtsperiode met stip op één met 1.148 ontmoetingen. Onder meer Airbus en Google komen bij hem vlot over de vloer.

ENKELE CIJFERS VOOR 2022

	wob-verzoeken	Opgestarte beroepsprocedures
Europese Commissie	7.410 (journalisten: 8,99%)	418
Europees Parlement	658 (journalisten: 12%)	11
Europese Raad	2.762 (journalisten: 7,1%)	23

Europaberichtgeving slaapverwekkend? Niet met deze tips & tricks

Vrij naar een bijdrage van Gareth Harding, Brits-Belgische oud-journalist en nu communicatieadviseur en professor journalistiek.

MAKE ME CARE

De Brusselse bubbel staat veraf van wie er niet toe behoort. Slechts een handjevol intellectuelen brengt zijn dagen door met het lezen van beleidsdocumenten en piekert over het zogeheten spitzenkandidaten-proces. Ervan uitgaan dat de EU belangrijk is en dat het publiek wel zal volgen, is een misvatting. Draai de logica om en toon eerst de relevantie van het Europese project aan.

DE VLOEK VAN KENNIS

Het is niet omdat jij alle ins en outs van Europa kent, dat dit voor iedereen zo is. Licht toe welke instelling wat doet. Of nog beter: spreek niet over instellingen maar over mensen. Verwijs naar de EU-leiders in plaats van naar de Europese Raad.

WEES CONCREET

Vermijd wollig taalgebruik. Praat niet in algemeenheden. Pas de tactiek toe van de Europese Centrale Bank bij de lancering van de euro. In plaats van uit te wijden over de voordelen van de nieuwe munt met behulp van high-brow macro-economische begrippen, plaatste ze advertenties in de media met de vraag 'Wat kan je kopen voor € 10? Drie pinten Guinness in een Ierse pub. Of twee shots wodka in een bar in Helsinki'.

FOCUS OP WAT ER ÉCHT TOE DOET

Roaming of het Festival van het Nieuw Europees Bauhaus zijn niet *top of mind*. Wel prioritair zijn een betere gezondheidszorg, veiligheid en banen. Focus op de strijdpunten waar de EU het verschil kan maken, zoals luchtvervuiling.

BE PASSIONATE

'Een geloofwaardig idee doet mensen geloven. Een emotioneel idee zorgt ervoor dat mensen erom geven', aldus auteurs Chip en Dan Heath in 'Made to Stick'. Emotionele, eenvoudige verhalen blijven plakken, saai, analytische boodschappen niet.

LET OP MET DATA

Koppel cijfers altijd aan een concreet beeld. Zeg niet dat energiebesparende EU-maatregelen 150 miljard euro zullen opleveren, maar dat elke burger jaarlijks 200 euro bespaart op zijn elektriciteitsrekening.

WEG MET HET JARGON

Vermijd verhullende technocratische taal zoals synergiën, belanghebbenden en subsidiariteit. Schrap EU-jargon zoals comitologie, de criteria van Kopenhagen en het acquis communautaire.

MEER BETROKKENHEID

Luister naar je publiek. Krijg vat op hun bekommernissen. Wees eerlijk over de uitdagingen. Zo zei voormalig vicevoorzitter van de Europese Commissie Frans Timmermans dat het halen van de EU-klimaatdoelstellingen 'verdomd moeilijk zou worden'.

GEVOLGEN, GEEN PROCES

Wetten zijn als worsten, zei kanselier Otto von Bismarck ooit. Je kunt maar beter niet weten hoe ze gemaakt zijn. De meeste mensen maakt het weinig uit of het gaat om een richtlijn of een verordening of dat België het roterend EU-voorzitterschap bekleedt. Wat telt, is de impact op het dagelijkse leven.

HOU HET KORT

Neem een voorbeeld aan Abraham Lincolns Gettysburg Address, een pakkende toespraak van slechts 272 woorden. *Less is more*.

BE BOLD

Communiceer gedurfd, niet beige.

WEES NIET SAAI

Harde communicatiegeboden zijn er weinig. Op een na dan: gij zult mensen niet vervelen. In tijden van informatieovervloed moet je ad rem zijn.

Vertaling / bewerking: CM
Originele tekst (Engels): <https://www.linkedin.com/pulse/how-talk-europe-without-boring-pants-off-people-gareth-harding-fvv2e/?trackingId=%2FMSE0Np00vasFbnqXV5sS0%3D%3D>

Mediabedrijven boeken meer winst ondanks gestegen kosten

Uit de onlangs gepubliceerde jaarcijfers voor 2023 blijkt dat de Vlaamse mediahuizen DPG Media, Mediahuis, Roularta en Mediafin een identiek of zelfs beter nettoresultaat boekten dan het jaar ervoor. Een woordje uitleg.

LUC VANHEERENTALS

DPG MEDIA

Ondanks het feit dat DPG Media in 2023 met 1,791 miljard, 2 procent minder omzet boekte dan het jaar voordien, bleef het nettoresultaat ondanks stijgende personeelskosten en fors opgelopen papierprijzen schommelen rond 197 miljoen. Het aantal betalende abonnees van nieuwsmedia en magazines bleef constant op meer dan 2,9 miljoen. Er deed zich wel een daling voor in print die kon worden opgevangen door de groei van het aantal digitale abonnementen met 10 procent.

De totale omzet uit publishingactiviteiten bleef stabiel. Dat was ondanks een wat haperende advertentiemarkt ook het geval voor de omzet van de televisie- en streamingactiviteiten. Bij de radioactiviteiten werd een omzetstijging opgetekend met 9 procent. Ook de inkomsten uit online services groeiden met 10 procent. Voor 2024 verwacht DPG Media een kleine omzetgroei. Het mediabedrijf kondigde in december de overname aan van RTL Nederland, maar wacht nog op de toestemming van de Nederlandse toezichthouder ACM en de ondernemingsraden.

MEDIAHUIS GROEP

Mediahuis Groep realiseerde in 2023 een

omzet van 1,23 miljard (+ 0,6 procent) en een nettoresultaat van 72 miljoen (+7 miljoen). De winststijging was onder meer een gevolg van lagere reorganisatiekosten. Mediahuis telt in totaal 1,8 miljoen abonnees (-1 procent). Het aantal digitale abonnees nam echter verder toe en maakt nu reeds 49 procent uit van het totale aantal. Ons land loopt op dat vlak echter wat achter in vergelijking met Nederland. Het wordt de grote uitdaging om de velen die vandaag niet betalen voor nieuws, zoals jongeren die opgroeien met sociale media, te overtuigen dat wel te doen. Ook Mediahuis werd geconfronteerd met een moeilijk jaar voor de advertentiemarkt, al zijn er regionale verschillen. Ook de hogere onkosten drukten het resultaat. Zo neemt niet alleen in ons land, maar ook elders – vooral in Nederland en Duitsland – de distributiekost toe. In ons land kondigde Mediahuis in januari dit jaar aan dat 19,5 voltijdse medewerkers geschrapt worden.

ROULARTA MEDIA GROUP

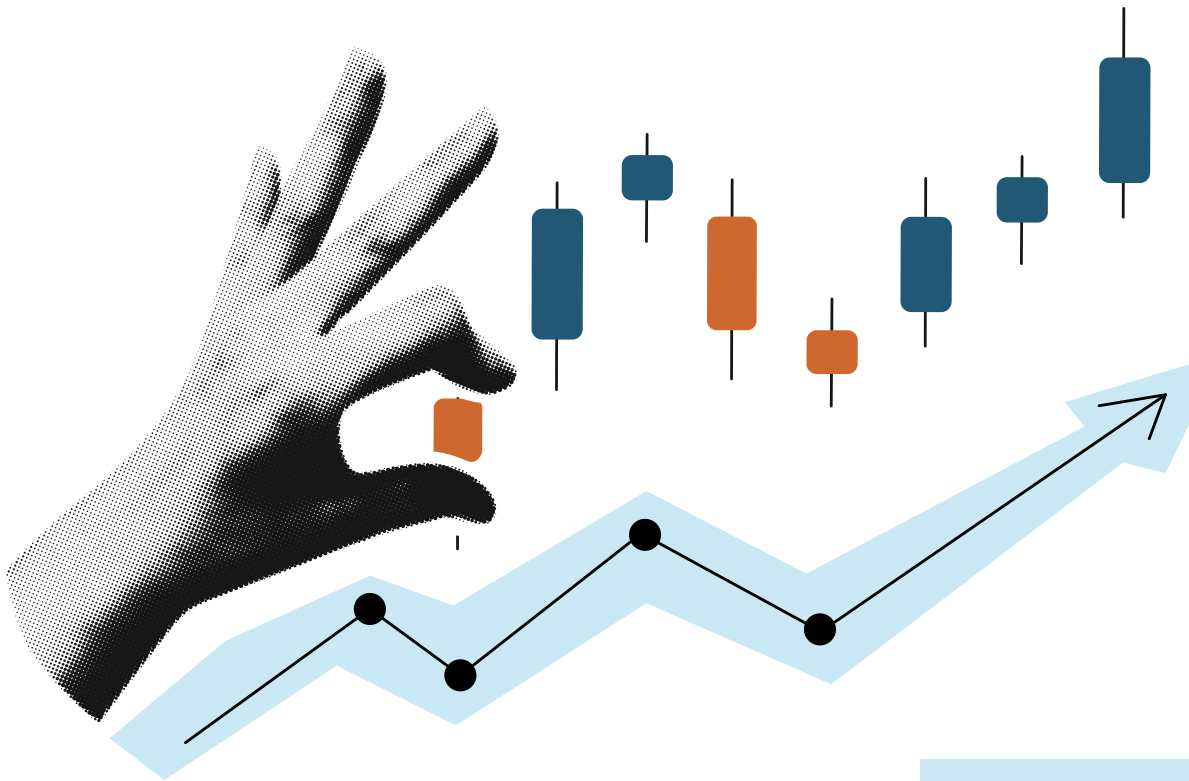
Roularta Media Group zag zijn omzet in 2023 met 19,6 miljoen verminderen tot 323,5 miljoen en schrijft dit toe aan dalende inkomsten uit advertenties, vermindering van de drukkerijactiviteiten en in mindere mate een afnemende

lezersmarkt. Daarnaast had de groep in 2023 te kampen met forse kostenstijgingen voor personeel (+11 procent), energie en als gevolg van de algehele inflatie. Desondanks zette de groep een nettoresultaat neer van 2,4 miljoen, wat 0,6 miljoen hoger is dan vorig jaar.

Voor 2024 worden aan de kostenzijde nog verhogingen verwacht voor personeel en energie. Ook Roularta zet volop in op een toename van het aantal digitale abonnementen. Vorig jaar werd de ambitie gelanceerd om er 75.000 nieuwe te verkopen. Eind 2023 stond de teller al op 15.000. Om dit streven te ondersteunen lanceerde Roularta eerder de app 'Mijn Magazines'.

MEDIAFIN

Mediafin, de uitgever van *De Tijd* en *L'Echo* en voor de helft eigendom van Roularta, boekte in 2023 een omzetgroei met 6,4 procent tot 83,6 miljoen. Dit werd vooral gerealiseerd door de stijgende verkoop van de mediaproducten en in mindere mate door extra inkomsten uit advertenties. Dit resulteerde in een nettoresultaat van 5,9 miljoen, een stijging met 5,5 procent. Ook Mediafin werd geconfronteerd met kostenstijgingen maar kon dankzij de

hogere omzet haar winstgevendheid licht versterken. Cijfers van het Centrum voor Informatie voor de Media (CIM) bevestigen dat beide zakenkranten er qua verkoop een sterk 2023 achter de rug hebben. Zo verkocht *De Tijd* in 2023 gemiddeld 61.039 kranten, 5,9 procent meer dan het jaar voordien. Ook *L'Echo* zag zijn oplage in 2023 met 7,3 procent stijgen tot 18.854 exemplaren. Deze cijfers omvatten alle soorten abonnementen.

KRANTENCONCESSIE

Blijft de vraag wat de komende maanden en jaren de impact zal zijn van het akkoord dat eind maart in de federale regering bereikt werd over de subsidiëring van de distributie van kranten en tijdschriften. De concessie met bpost wordt zoals bekend op 1 juli stopgezet en ter compensatie krijgen de uitgevers tot eind 2026 jaarlijks nog slechts 50 miljoen fiscale steun voor de distributie in dunbevolkte gebieden, in de plaats van de 125 miljoen voorheen. Eind april bereikte bpost een akkoord met de Vlaamse uitgevers over de verdeling van kranten na de vermelde datum. Afgesproken is dat bpost 75 procent van de bestaande volumes verder zal verdelen. 'Omdat er nog steeds onderhandelingen lopen over 25 procent van het te bezorgen

krantenvolume, hebben we nog geen finaal zicht op wat de totale nieuwe kostprijs voor de krantenbedeling zal zijn. De gestegen kostprijs zullen we niet met één oplossing kunnen opvangen. We gaan de komende weken op zoek naar de meest effectieve maatregelen waarbij we zowel onze kosten als de prijzen van onze producten onder de loep nemen', aldus An Goovaerts, woordvoester van DPG Media.

Ook bij Roularta, Mediafin en Mediahuis lopen de onderhandelingen nog. 'Zowel in Vlaanderen, Brussel als in Wallonië zijn de onderhandelingen met PPP nog niet afgerond. Dat er een belangrijke meerkost zal zijn is duidelijk. De extra kost zal wellicht een stuk op de lezer en een stuk op het bedrijf terecht komen. Uiteraard enkel op de lezers die een papieren krant lezen', aldus Peter Quaghebeur, CEO van Mediafin. 'Het staat vast dat de kostenstijging als gevolg van het wegvallen van de persconcessie aanzienlijk zal zijn. Deze kostenstijging zullen wij binnen Mediahuis moeten opvangen door een combinatie van interne kostenbeheersing en een prijsstijging voor onze abonnees teneinde op die manier opnieuw te groeien naar een gezonde bedrijfsmarge', aldus ook An Steylemans, woordvoester van Mediahuis.

Rechtszaak tegen Google

In januari kondigde een groep van circa 30 Europese mediabedrijven, waaronder DPG Media, Mediahuis en Roularta, een rechtszaak in Nederland aan tegen Google waarbij ze een schadevergoeding eisen van 2,1 miljard. Het betreft een compensatie voor het jarenlange misbruik van de dominante positie van Google in de markt van online advertenties. Via het veilingplatform AdX domineert Google de markt van Ad Tech. Dit is de technologie achter advertenties op websites. Google zou hierbij te hoge tarieven aanrekenen aan anderen en door voor zichzelf lagere prijzen te hanteren advertenties van concurrenten afsnoepen. Toen de Franse concurrentieregulator dit in 2021 vaststelde kreeg Google een schikking van 220 miljoen in dat land. Overeenkomstig een Europese richtlijn hierover onderhandelen Vlaamse uitgevers daarnaast ook met Google over compensatie voor het gebruik van nieuwsberichten. Aan Franstalige kant zou er hierover reeds een akkoord bereikt zijn.

Fwiet

- Oplage: 5000 Nederlandstalig
- Frequentie: 2 keer per jaar
- Co-hoofdredacteurs: Begijn Le Bleu, Jeroen Denaeghel
- Redactie: 15 freelancers (redacteurs en fotografen)
- www.fwiet.be

Adembenemende foto's en spannende verhalen voor vogelliefhebbers

Halfjaarlijks vliegen er zo'n 5.000 exemplaren van *Fwiet* de deur uit. Met boeiende storytelling en natuurfotografie nestelde het boekzine zich in een nichesegment.

Fwiet focuste van bij de aanvang in 2021 op de brede groep van vogelliefhebbers. Het boekzine werd gelanceerd door journalist Jeroen Denaeghel en comedian Begijn Le Bleu, beiden gepassioneerde vogelliefhebbers, aansluitend op de podcast *Fwiet! Fwiet!* die Begijn in 2019 was gestart. Rond *Fwiet! Fwiet!* was een online community ontstaan en Le Bleu zag potentieel voor een printmedium.

KWALITATIEF MAGAZINE VOOR SPECIFIEKE DOELGROEP

Co-redacteur Jeroen Denaeghel: 'Begijn Le Bleu had geen ervaring met printmedia en wist dat ik uit de bladenmarkt (o.a. *Bahamontes*, *P-Magazine*, *Humo*...) kwam. Vanuit mijn ervaring in de printsector wist ik dat een magazine de meeste kans maakte op overleven als het er hoogkwalitatief uitzag en een specifieke doelgroep

bediende. We hebben gepraat met een uitgever maar de uitkomst van die gesprekken was negatief. Toen besloten we het heft in eigen handen te nemen. Uiteindelijk is dat onze redding geweest, want zo konden we onze eigen stijl en inhoud bepalen. Door zelf een online abonnementendienst op te zetten, vermeden we hoge distributiekosten en retourkosten voor onverkochte exemplaren.' 'Na een week noteerden we 2000 bestellingen in onze webshop, een onverhoopt succes. Vrij snel groeide de oplage tot 5000. We voelen aan dat er nog marge is om te groeien. In Nederland, een veel groter vogelland dan Vlaanderen, halen we nu slechts een tiende van het aantal Vlaamse abonnees.'

'Terwijl andere vogelmagazines een wetenschappelijke insteek hebben en zich focussen op de meer professioneel georiënteerde vogelliefhebbers, richten wij ons op iedereen die op een of andere manier is geïnteresseerd in vogels. Vanuit die optiek zetten we sterk in op storytelling. In ons recent nummer 'Twitch' weten veel lezers misschien niet dat dit gaat over vogelaars die zoeken naar zeldzame vogels,

maar ze zullen wel met plezier het verhaal lezen over de Nechisarnachtzwaluw die in de geschiedenis maar één keer gezien werd. De Vlaamse expeditie naar Ethiopië voor die vogel leest als een detectiveroman, net als een interview met Mark Van Beirs, de Belg die de meeste vogels zag en ooit met een machete in Papoea-Nieuw-Guinea werd bedreigd omdat hij een zeldzame paradijsvogel wou zien.'

GEDREVEN JOURNALISTEN EN STORYTELLERS

'We werken samen met diverse gedreven journalisten en storytellers die een goed verhaal kunnen brengen. Het zijn lang niet allemaal professoren, en als het er een is dan wordt die zorgvuldig geselecteerd omdat het in de eerste plaats een boeiend en lezenswaardig verhaal moet zijn.' 'Wij verschijnen slechts tweemaal per jaar, een hoger ritme is voornamelijk niet combineerbaar met onze andere professionele activiteiten. De podcast, de website, de nieuwsbrief en de sociale media ondersteunen het boekzine en houden de community draaiende doorheen het jaar.'

(GVL)

Achille Van Ingelgem is net zo jong als het medium waarbinnen hij op korte tijd een gevestigde naam werd. De 24-jarige podcastmaker zat achter bekroonde reeksen als *Señor Sarens* of *Goud aan Zee*, journalistieke luisterstukken waarin hij hart en ziel, en heel veel uren, investeerde.

HANS DIERCKX

'Podcasts zijn minder vergankelijk dan radio'

'Ik kom uit een familie die aan elkaar hangt van de verhalen. Al heb ik de kneepjes van het vak pas echt geleerd toen ik de opleiding Radio aan het RITCS volgde. Als student droomde ik ervan om op de radio te presenteren, maar gaandeweg besepte ik dat ik in podcasts meer mijn ei kwijt kon. Dat inzicht kreeg ik door het vak documentaire, dat gegeven werd door Luc Haekens. Meteen na mijn studies kon ik bij zijn productiehuis aan de slag. Er kwam ook wat geluk bij kijken. Rond die tijd, de coronacrisis, is het medium echt geboomd. Wat ooit begon als een soort piratenradio voor vrijbuiters is meer en meer geprofessionaliseerd. Al moet dat nog wat doorsijpelen naar het grote publiek. Bij podcasts denken we nog te vaak aan een vrijblijvende babbel onder vrienden, terwijl het medium veel gelaagder is. Het is ook minder vergankelijk dan radio.'

NACHTWERK

'*Señor Sarens*, een zesdelige VRT-reeks over een Belgische zakenman die in Mexico vermoord werd, was mijn eerste grote productie. Het idee om er iets over te maken spookte al langer door mijn hoofd. Als jonge tiener reed ik vaak met mijn ouders langs de A12, waar het kranenbedrijf Sarens gevestigd is. Steevast ging een

passage gepaard met de woorden: 'Een van de grote bazen werd in Mexico vermoord.' Het verhaal bleef aan me kleven, en tien jaar later besloot ik me er volledig in onder te dompelen. Het resulteerde in een openhartige inkijk in de gigantische familie Sarens en een onvergetelijke reis naar Mexico. Nadien was de podcast-trein vertrokken. In 2023 maakte ik drie reeksen op één jaar: *De Fiets van Cancellara* en *de Opritmoord* in opdracht van *Het Laatste Nieuws*, en *Kinderen van de Kerk*, een eigen idee. Het was een heftig jaar, inclusief nachtwerk, maar wanneer ik een goed verhaal beet heb, doe ik dat graag. Als maker beland je van de ene wereld in de andere. Bovendien kan je ook spelen met spanningsbogen én maak je kostbare tijdsdocumenten, fantastisch toch!'

SUPERKLEINE SECTOR

'In 2024 besloot ik als zelfstandig podcastmaker te beginnen. Op die manier wil ik me nog meer toeleggen op het vertellen van verhalen. Niet vanzelfsprekend, want qua budgetten is het vaak zoeken en inboeten. Als sector moeten we nog op zoek naar een duurzaam verdienmodel voor podcasts. In Nederland hebben ze *Podimo*, een soort *Netflix* voor podcasts. België hinkt op dat vlak wat achterop. Er

Goede journalistiek is...

- ♥ ... de balans bewaren tussen een goed contact met je personages en een kritische geest. Het zijn mensen van vlees en bloed, maar als journalist mag je ook niet zomaar alles slikken.
- ♥ ... oog hebben voor de anekdotes. Kleine gebaren zeggen vaak meer dan de grote lijnen.
- ♥ ... bij je publiek een zaadje planten, waardoor het een antwoord wil en blijft luisteren. Eigenlijk is dat gewoon de kunst van verhalen vertellen.

zullen in ons land geen honderd mensen hun brood verdienen als zelfstandig podcastmaker. Het blijft een superkleine sector. Toch verschenen er pareltjes van producties de laatste jaren. *Lacroix. Ik was gangster* bijvoorbeeld, of *Ouder* van Raf Njotea. Maar evenzeer de theaterpodcast *Afscheid van een auto* van Adriaan Van Aken is fantastisch. We doen het goed als Belgenlandje.'

‘Geef gedreven mensen meer kansen’

© Bart Dewaele

Arnaud De Decker (28), freelance journalist en fotograaf, stapte deze maand opnieuw in zijn auto naar Oekraïne. Op eigen houtje en zonder verzekering. Hoe pakt hij dat aan?

SELMA FRANSSEN

Al twee jaar maak je reportages vanuit Oekraïne. Hoe ben je daarmee begonnen?

‘Ik heb altijd graag en veel gereisd. Na mijn studie Journalistiek ben ik in Afrika en Azië gaan werken, later werd Centraal- en Latijns-Amerika mijn focus. Ik wilde er buitenlandcorrespondent zijn voor Vlaamse media. Die droom heb ik moeten laten varen, want ik kon onmogelijk leven van dat werk. Ik maakte een paar heel mooie dingen waar ik erg trots op ben, zoals een documentaire voor *Vranckx & de Nomaden* en reportages voor *De Standaard* en *De Morgen*, maar die opdrachten leidden nooit tot de duurzame samenwerkingen waarop ik hoopte. Vaak investeerde ik weken in zulke projecten, om vervolgens een paar honderd euro over te houden. Ik

overwoog om terug te keren naar Brussel en een andere job in de journalistiek te zoeken, maar wilde het eerst toch nog ergens anders proberen. Drie weken voor de invasie ben ik naar Oekraïne getrokken. Ik kende het land niet en het leek dus een prima kans om de regio te leren kennen. Het is er ook goedkoper dan in België, waardoor ik makkelijker uit de kosten kon komen. Ik begon vanuit Kiev eerst voor *Het Laatste Nieuws* te schrijven, daarna volgden al snel *Het Nieuwsblad* en anderen. Oekraïne bleek een goede keuze waar ik mijn kwaliteiten kon benutten: mijn plan trekken, zelf onderwerpen kiezen en uitspitten. Er is tot op vandaag nog veel interesse voor verhalen uit deze regio, waardoor ik mijn werk makkelijker verkocht krijg.’

Hoe regel je jouw reizen?

‘Ik pitch meestal niet heel veel op voorhand aan media, want dan krijg ik een nee, omdat men bijvoorbeeld niet wil opdraaien voor mijn verzekering en kosten. Ga ik er op eigen houtje heen en stuur ik een verhaal en foto’s op, dan zijn redacties meer geneigd om materiaal aan te kopen. Zo behoud ik inhoudelijk mijn vrijheid, maar het is op praktisch vlak niet gemakkelijk. Ik reis met mijn eigen auto en autoverzekeraars willen je niet verder dan Polen verzekeren. Mijzelf en mijn auto verzekeren in Oekraïne is onbetaalbaar. Ik doe het daarom meestal niet. Voordat ik nog maar

kan beginnen aan interviewen of fotograferen, ben ik al fysiek en mentaal gesloopt, door alle praktische obstakels en gevaren die ik in Oekraïne tegenkom. Gelukkig ken ik er intussen veel mensen, zowel journalisten als locals. Ik spreek de taal nog niet voldoende, dus ik ben afhankelijk van fixers, maar ik heb natuurlijk geen grote budgetten. Mijn sociale contacten helpen mij vooruit. Ik reis bijvoorbeeld samen met een Nederlandse en Ierse journalist, zodat we de benzinekosten kunnen delen en fixers bieden me af en toe een vriendenprijs aan. Je moet het in oorlogsgebied van elkaar hebben.’

Je hebt jouw niche gevonden, maar die is wel heel riskant.

‘Voor Oekraïne wilde ik bijna stoppen. Ik stuitte te vaak op gesloten deuren bij redacties en wanneer het toch lukte, leverde het te weinig op. Dat is anders in Oekraïne. Lezers beseffen dat de toekomst van Europa zich gedeeltelijk daar afspeelt en de interesse blijft groot. Er liggen daar heel veel verhalen voor journalisten. Ik voel een enorme drive om die verhalen te vertellen. Hoe moeilijk het ook is, ik kijk er telkens naar uit om ernaartoe te gaan, om daar te mogen zijn. Ik vraag me soms af waarom niet meer journalisten dat doen, al besef ik ook dat ik het kan omdat ik geen gezin of hypotheek heb. Dat maakt dat ik misschien meer risico’s durf te nemen. Ik heb zo’n vier keer heel bange momenten

‘Voordat ik nog maar kan beginnen aan interviewen of fotograferen, ben ik door alle gevaren al fysiek en mentaal gesloopt’

© Conall Kearney

beleefd, waarbij ik dicht bij de frontlijn was en mijn leven op het spel stond. Ik maakte mee dat een collega van een Frans agentschap overleed en ben zelf beschoten geweest. Als je het kan navertellen, dan zijn dat verhalen die goed werken omdat je de realiteit van de Oekraïners aan het front kan laten zien. Ergens is dat heel cynisch, maar het is ook begrijpelijk. Ik hoop dat ik met de ervaring, contacten en het portfolio dat ik hier opbouw, op termijn alsnog mijn droom kan waarmaken om te leven van verhalen uit onderbelichte gebieden.’

Wie vast aan een redactie verbonden is, kan op steun van collega’s rekenen. Hoe zit dat bij jou?

‘Ik heb veel aan mijn thuisfront, maar als freelancer sta ik er in Oekraïne alleen voor. Ik heb geen klankbord of hulplijn waarop ik kan terugvallen. Toen ik er vorig jaar van augustus tot en met december was, schreef ik bijna wekelijks voor verschillende media. Ik kwam geregeld in gevaarlijke situaties

terecht om die verhalen te kunnen maken. Toen op 7 oktober oorlog uitbrak in Gaza, lieten de meeste redacties weten dat de focus op Gaza zou liggen en dat ze mijn verhalen even niet meer zouden publiceren. Dat begreep ik, maar er was na weken zonder contact amper iemand die me een berichtje stuurde om te vragen of ik nog leefde. Het is soms wel een opdoffer om te merken dat je er zo weinig bij hoort als freelancer. Toch denk ik er voorlopig niet echt aan om in loondienst te gaan: de vrijheid die ik nu heb om de verhalen te maken waar ik in geloof vind ik heel waardevol. Al sluit ik niets uit.’

Wat wil je aan andere journalisten meegeven?

‘Freelancejournalistiek is een totaalpakket: het effectieve journalistieke werk is slechts een deel van wat je doet. Want daarnaast moet je ook nog de logistiek regelen, je administratie in orde hebben, je werk verkopen aan opdrachtgevers. Met goed

schrijven alleen kom je er niet, je moet ook een beetje een ondernemer zijn. En je moet jezelf in de ogen kunnen blijven kijken. Als je naar een conflictgebied trekt omdat je *15 minutes of fame* wil, dan houd je het niet vol. Wie gedreven is om menselijke verhalen en wantoestanden onder de aandacht te brengen, levert kwalitatiever werk. Daarnaast merk ik dat ik mezelf moet blijven uitdagen. De afgelopen maanden heb ik gespaard voor nieuwe camera-apparatuur, zodat ik betere foto’s en video’s kan maken die ik ook aan televisie wil aanbieden.’

‘Aan wie bij redacties kan beslissen wat er gepubliceerd wordt, zou ik willen zeggen: geef gedreven mensen meer kansen. Zwaai de deuren van de gevestigde redacties wat meer open. Er is veel journalistiek talent dat nu niet gezien wordt. Het mag toch niet zo zijn dat je naar oorlogsgebied moet reizen om in de kijker te lopen? Of dat freelancers afhankelijk zijn van beurzen zoals die van Fonds Pascal Decroos?’

‘We hebben gelijkaardige bezorgdheden en frustraties’

DIALOOG JOURNALISTEN & NIEUWSMIJDERS

Het mijden van en wantrouwen in het nieuws nemen proporties aan die de traditionele nieuwsmedia zorgen baren voor hun businessmodel en hun democratische rol in de samenleving. De Erasmushogeschool Brussel bracht journalisten samen met mensen die het nieuws mijden of wantrouwen.

RIA GORIS

Beide fenomenen, nieuws mijden en wantrouwen tegenover de nieuwsmedia, scoren wereldwijd hoog, ook bij ons. Dat wijzen enquêtes van onder meer het Reuters Digital News Report uit. Dan is het zaak om de dialoog aan te gaan, meent de Nederlandse polarisatiedeskundige Bart Brandsma. Drie kleinschalige dialooggesprekken tussen journalisten (DPG, Mediahuis, VRT) en mensen die het nieuws wantrouwen of mijden, vormden het sluitstuk van een ruimer onderzoek van de Erasmushogeschool Brussel over deze fenomenen (eerder werden 80 wantrouwers en/of nieuwsmijders, en 29 journalisten uitgebreid geïnterviewd). Tussen 23 februari en 24 maart 2024 gingen telkens zes tot acht deelnemers met elkaar in gesprek, begeleid door professor Marc Craps van KU Leuven Centrum voor Duurzaam Ondernemen en ondergetekende. Wat leverde dat op?

Het proces

Anders dan bij een debat staat bij een dialoog niet het elkaar overtuigen centraal. Een dialoog nodigt uit om empathisch naar elkaar te luisteren, en zo tot een rijker inzicht te komen in wat er speelt bij de ander. De deelnemers gingen eerst in duo's aan de slag om concrete ervaringen met de media te delen. Zo ontstonden thema's

voor de uitwisseling in groep, zoals: hoe omgaan met de overload aan informatie en het vaak negatieve karakter van het nieuws? Kan journalistiek onpartijdig blijven bij controversiële dossiers? Kan of moet de journalistiek ook oplossingsgericht zijn?

Er werd geluisterd, gelachen, gefronst, en meermaals hoorden we wederzijds begrip, herkenning en soms ook discussie. Zo deelden een aantal journalisten en nieuwsmijders een zekere frustratie over een overload aan pushberichten en de constante vernieuwing van webpagina's. En uitten, naast deelnemers die het nieuws wantrouwen, ook enkele journalisten zich kritisch over aspecten van de coronaberichtgeving. Het resulteerde in een groeiend besef van diverse zienswijzen, zonder dat er overeenstemming bereikt moest worden.

Tsunami aan negatieve informatie

Een van de door de deelnemers aangereikte thema's was het overweldigende en (te) negatieve karakter van het nieuws. 'Slecht nieuws op slecht nieuws zonder oplossing maakt machteloos', zo stelde iemand. Nieuws actief mijden wordt dan een vorm van zelfbescherming. Enkele journalisten vroegen hoe het nieuws dan wel beter verteerbaar zou zijn. 'Aan de problemen

ook een oplossing koppelen', suggereerde een nieuwsmijder. Of nog: 'Journalistiek zou vasthoudender kunnen zijn en x tijd na het aanklaarten van een probleem terugkeren om te onderzoeken of het probleem nu opgelost is.' Waarop een journalist bedenkingen uitte bij oplossingsgerichte of constructieve journalistiek: 'Ik zie de journalistiek meer als een openbaar ministerie, we moeten niet ook nog eens rechter willen zijn die oplossingen aanreikt.'

Een afhaker van het nieuws zei: 'Wat mij betreft graag constructieve journalistiek. Voor oplossingsgerichte journalistiek ben ik geen vragende partij omdat ik alle vrijheid in mijn hoofd wil kunnen behouden ten aanzien van mogelijke oplos-

singen. Reik ons dan wel graag die mogelijke oplossingen aan.’

Waardering en confrontatie

De dialoog met journalisten en wantrouwers werd confronterend wanneer onpartijdigheid ter sprake kwam. ‘Wie veel vragen had bij de aanpak van covid 19, werd een beetje weggezet als iemand die in complottheorieën geloofde’, meende een deelnemer. En een andere: ‘Media geven het gevoel dat zij een soort papa zijn die het weet en dan de mensen eens gaat wijsmaken hoe er nu gedacht moet worden.’ Waarop een journalist: ‘Ik herinner me vooral dat we ons ziek gediscussieerd hebben, dag na dag. Ik zat bijna aan een burn-out van die discussies.’ Een andere journalist opperde dat een aantal mensen zich te veel verlaten heeft op sociale media om dan negatieve conclusies te trekken over de media in het algemeen. ‘Wij hebben wel degelijk verschillende

opinions gepubliceerd.’ Iedereen blijft wel luisteren naar elkaar. Er is ruimte voor uitingen van gekwetstheid, nieuwsgierigheid, twijfel.

Conclusie

Heel wat deelnemers spraken in het afsluitende rondje dankbaarheid uit om de eerlijke inkijk die ze kregen onder de motorkap van de journalistiek. Zoals: ‘Ik onthoud vooral dat de journalisten, ongeacht de krant of het nieuwskanaal waarvoor ze werken, gelijkaardige bezorgdheden en frustraties hebben. Ik heb nu wel meer respect gekregen voor journalisten!’ Iemand die het nieuws wantrouwt: ‘Wat mij vooral trof is dat iedereen zijn best doet om zijn job zo goed mogelijk te doen.’ Nadien mailde deze deelnemer: ‘Het confronteerde me met de realiteit van een totaal andere belevingswereld, wat je soms wel eens vergeet binnen de eigen sfeer.’

Verschillende journalisten stelden vast dat ze best meer duiding geven bij wat ze doen, dat mensen niet weten hoe journalistiek werkt, en dat het zinvol kan zijn inzage te geven in overwegingen die op redacties gemaakt worden. Sommige journalisten ontdekten onder elkaar gedeelde bekommernissen over mediagroepen heen: ‘Wat me het meest bijblijft is dat alle media worstelen met de snelheid van het online nieuws. Dat we allemaal hetzelfde ervaren is een eyeopener. De vraag is: wat doen we ermee?’

Dialoog is een van de waardevolle pistes voor media om in gesprek te gaan met hun publiek, en wederzijds te leren van elkaar, zo blijkt uit deze uitwisselingen.

Het verslag van interviews met 29 journalisten over wantrouwen en nieuws mijden vind je op journalist.be.

Persoonlijke reactie van een nieuwsmijder: ‘Journalisten zijn ook maar mensen’

Fragmenten uit een mail van een nieuwsmijder na het dialooggesprek:

‘Een eerste zaak die me bijblijft, is dat het dialooggesprek me hoop gegeven heeft. In die periode had ik het gevoel in een echokamer te zitten die ervoor zorgde dat een vloedgolf van pessimisme, cynisme en existentiële angst me bij momenten overspoelde en naar beneden trok. Maar het gesprek liet me inzien dat er mensen zijn die een gelijkaardig gevoel hebben, die hier heel bewust over nadenken en die op een heel integere manier willen werken rond dit thema.’

‘Een tweede zaak die me bijblijft, is dat het onderwerp ongelooflijk complex en gelaagd is. Iets wat ik als positief ervaar. Zo’n pessimistische vloedgolf heeft de neiging om me naar een binair zwart-witdenken te duwen. ‘Alles loopt mis’, of

‘Niemand is eerlijk’. Zulke veralgemeningen in mijn denken vind ik gevaarlijk. Het oversimplificeert problemen, en daarmee helaas soms ook de oplossingen. Die gelaagdheid en complexiteit toont aan dat een dialoog tussen mensen met verschillende standpunten kan leiden tot een betere verstandhouding en een compromis dat korter bij een aantal kernwaarden zoals waarheid of rechtvaardigheid komt dan zwart-witdenken.’

‘Een derde zaak die me bijblijft, is dat we allemaal gewoon mensen zijn. En dat een mening geen losstaand gegeven is maar gevormd wordt door persoonlijke context en geschiedenis waarvoor begrip en empathie nodig is.’

‘Ik vond het zo fijn om geen hiërarchie te voelen, geen afstand of niveauverschil tussen journalisten en nieuwsmijders. Ik

kwam die dag naar Brussel met de gedachte dat mijn mening weinig of geen waarde had, vermits ze grotendeels op mijn gevoel gebaseerd was in plaats van op objectieve feiten of statistieken. Maar de journalisten, de andere nieuwsmijders en vooral de gespreksleiders hebben samen een echte ‘safe space’ gecreëerd waarin er ruimte was voor alle meningen. Zelfs als ze enkel gevoelsmatig waren.’

‘Het maakte voor mij duidelijk dat journalisten ook mensen zijn. Mensen die dagelijks zowel de goede als de slechte kanten van onze samenleving zien en daar soms ook van wakker liggen. Het gesprek toonde aan dat ze zich met een sterk gevoel voor (beroeps)ethiek inzetten om ervoor te zorgen dat hun werk een verschil maakt. Wat me terug een stukje vertrouwen in de media heeft gegeven.’

FOTOGRAAF

MARIJKE BECKERS

Waar kijk je naar? Je ziet strandstoelen en een paraplu waarbij je een strand verwacht. In plaats daarvan kijk je uit over een door mensen aangelegd landschap. Een gat in de grond van wel 300 meter diep met de oppervlakte van een stad met een inwonersaantal van 100.000. Hoewel de mens in dit beeld afwezig is, zie je overal zijn sporen. In mijn werk vind ik het belangrijker om vragen te stellen dan antwoorden te geven. Door het maken van beelden probeer ik de wereld rondom mij beter te begrijpen.

PIETER KNAPEN

‘Redacties hebben nu meer aandacht voor beroepsethiek dan vroeger’

Pieter Knapen zwaait straks af als ombudsman van de Raad voor de Journalistiek, maar hij praat nog steeds zeer begeesterd over zijn job. ‘Ik heb het fantastisch graag gedaan.’

CHARLOTTE MICHILS & STEVE VAN HERPE

Je bent op 1 april 2014 begonnen als ombudsman van de Raad voor de Journalistiek en in juli ga je op pensioen. Wat gaat er door je hoofd?

‘Mixed feelings. Ik kijk enerzijds uit naar meer tijd voor allerlei dingen, maar anderzijds doe ik het nog altijd heel graag.’

Hoe is de Raad eigenlijk ontstaan?

‘In de nasleep van de affaire-Dutroux. Toen hebben niet alleen politie, justitie en de politiek, maar ook de pers een ongelooflijke knauw gekregen. De geloofwaardigheid was er niet goed aan toe. De VVJ en de uitgeverij hebben toen met ruggensteun van minister van Media Dirk Van Mechelen een initiatief genomen voor zelfregulering. De politiek suggereerde om die regulering zelf op te zetten, maar zei er meteen bij dat dat eigenlijk niet de taak van de overheid is. Dus is het heel logisch zelfregulering geworden. Ik vind dat we op Europees niveau hetzelfde moeten doen en zeggen: nee, Europa, voel u niet geroepen om de journalistiek te reguleren. Daarom is het belangrijk dat er binnen alle lidstaten een persraad bestaat, wat nu nog niet het geval is. Daarom ben ik vanuit de Raad ook internationaal heel actief geweest.’

Wat dreef je er destijds toe om ombudsman te worden?

‘(lacht) ‘Ah, terug in de geschiedenis! Ik ben altijd heel fel bezig geweest met beroepsethiek, ook als journalist en hoofdredacteur. Een rode draad doorheen mijn carrière.’

‘Als er in de Raad aanpassingen nodig zijn aan de journalistieke Code, neem je daar als ombudsman het voortouw in. De laatste aanpassing is de richtlijn over artificiële intelligentie, wat ik begin 2021 voorstelde. Een aantal mensen dacht toen: waar komt hij nu mee af? Maar uiteindelijk hebben we die richtlijn begin 2023 goedgekeurd, kort na de lancering van ChatGPT. Toeval, maar op dat moment was iedereen heel content dat we de richtlijn hadden. Wij zijn de eerste persraad die een richtlijn over AI in zijn Code opnam, nu zijn verschillende raden in Europa ermee bezig.’

Hoe is die richtlijn tot stand gekomen?

‘We hebben ons met een commissie van negen mensen goed ingewerkt, dan een ontwerp voorgelegd aan de voltallige Raad en vervolgens de grootste stakeholders geconsulteerd: de VVJ, DPG Media, Mediahuis, Roularta, de VRT en Belga. We zijn er zo’n twee jaar mee bezig geweest. Maar dat dat zo lang duurt, vind ik helemaal niet erg.’
‘En dat vind ik ook een uiterst belangrijk punt voor de Raad: het bewaren van de consensus over alle media heen, van Dag Allemaal tot De Tijd. Iedereen moet zich in de Code en in uitspraken over klachten kunnen vinden, dus je moet werken aan een consensus. Persoonlijk vind ik dat een van de belangrijkste opdrachten van mijn job en van die van voorzitter Hubert Van Humbeeck.’

Is dat ook de uitdaging in je functie: om ondanks alle belangen tot een common ground te komen?

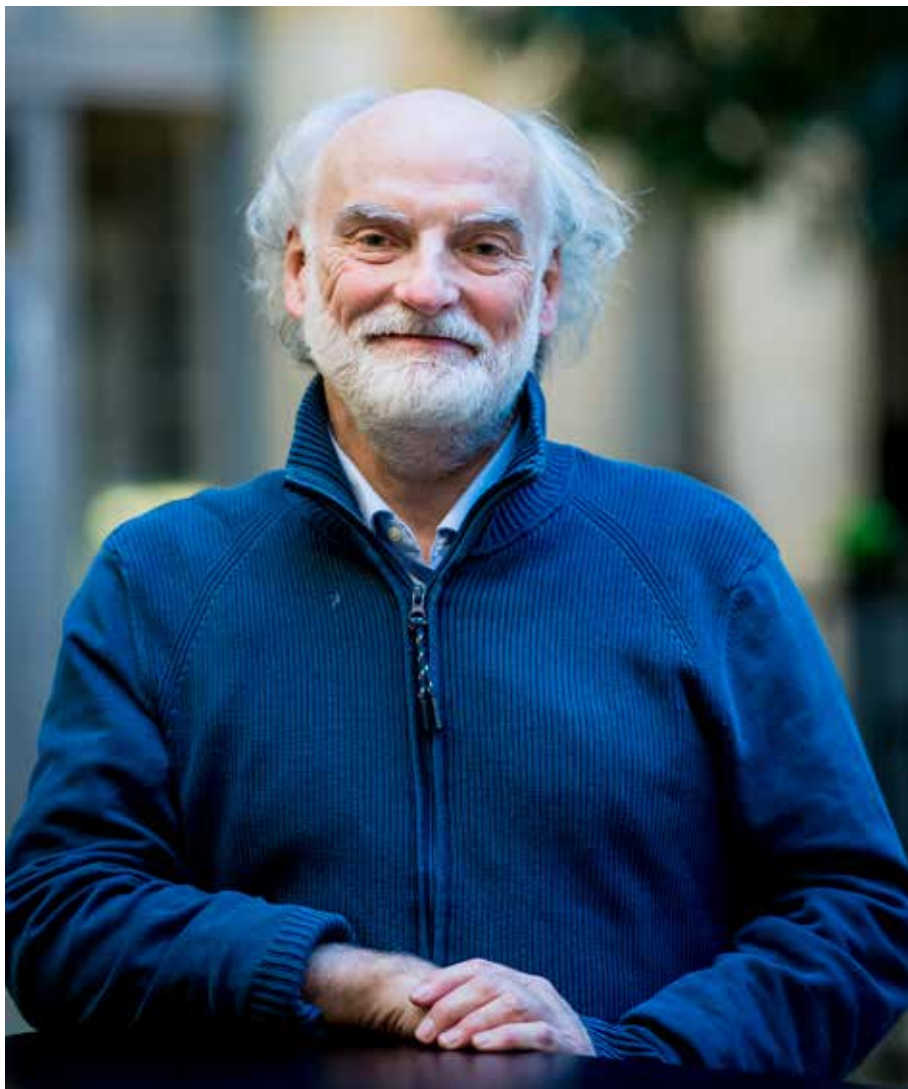
‘Het woord ‘belangen’ zou ik niet gebruiken, ik zou eerder spreken over ‘ideeën’. Er zijn geen belangen van de een tegenover de ander, dat heb ik in die tien jaar nooit gemerkt. We hebben in de Raad vertegenwoordigers van drie groepen: journalisten, media en het publiek of de samenleving. Als er discussies zijn, dan is het nooit de ene groep tegenover de andere, maar lopen de lijnen door die drie groepen.’

Is het niet aartsmoeilijk om een gemeenschappelijke grond te vinden?

‘Nee, dat is niet moeilijk. Dat is toch mijn ervaring. Of een klacht al dan niet gegrond is, daar zijn we het doorgaans vrij snel over eens. De discussies gaan vaker over de precieze argumentatie of de correcte formulering. Het is belangrijk om de juiste bewoordingen te vinden.’

En doet die consensus geen afbreuk aan het publiek belang? De Raad wordt toch altijd heel erg als een ‘sector-ding’ beschouwd?

‘Nee, het is geen sector-ding. Dat vind ik heel belangrijk om te benadrukken. De plaats van de Raad is tussen de journalistiek en het publiek. Wij zijn niet ‘van de sector’, hoewel we er wel door gefinancierd worden. De Raad is geen belangorganisatie, hij staat los van wie dan ook.’
‘Ik vind het ook belangrijk om geen media uit te sluiten. In het buitenland vraagt men

mij soms: moeten tabloids, gossip magazines of media die in handen zijn van oligarchen erbij? Dan zeg ik: ja, natuurlijk! Want het publiek van alle vormen van journalistiek heeft recht op ethisch verantwoorde journalistiek.'

Weegt elke groep even zwaar door binnen de Raad? Durven journalisten zich te stellen tegenover uitgevers?

'Absoluut! Dat is nooit een issue. Media en journalisten hebben de Raad opgericht en werken er heel loyaal aan mee. Dat is het wonderlijke aan zelfregulering: concurrenten zitten samen om zich door elkaar te laten beoordelen. Dat is een heel bijzonder systeem, maar er is ook geen ander systeem denkbaar. Overheidsregulering wil niemand en het is nogal wieses waarom. Je hebt persvrijheid, maar je moet wel je verantwoordelijkheid nemen. Dan heb je

een leidraad nodig en een orgaan waar burgers en organisaties terecht kunnen, vandaar de Code en de Raad.'

Stel: een bezorgde burger vindt dat er in de berichtgeving over Gaza een perspectief niet volledig aan bod komt. Kan die dan ook klacht indienen?

'Een individuele burger niet, maar een organisatie die zich met de thematiek bezighoudt wel. Ik kan daar niet over in detail treden, maar we hebben op dit moment langs de twee kanten – Palestijns en Israëliësch – een klacht lopen van een organisatie. Maar vaak gaan zulke klachten over redactionele keuzes, niet zozeer over beroepsethische inbreuken. En redactionele keuzes zijn onze zaak niet: daar houden we ons heel bewust niet mee bezig. Dat is redactionele vrijheid. Daar willen we niet op ingrijpen.'

Leren journalisten en media uit hun fouten?

'Ja. Neem nu het busongeval in Sierre in 2012 waarbij 22 kinderen en 6 volwassenen om het leven kwamen. Twee kranten haalden foto's van de kinderen van Facebook en publiceerden ze op de voorpagina. De Raad heeft toen binnen de maand een richtlijn uitgewerkt die zegt hoe je als journalist correct omgaat met informatie en beelden van sociale media. Je merkt dat journalisten en media daar wel degelijk rekening mee houden.'

'Ander voorbeeld: privacy. Dat wordt nu meer gerespecteerd dan 36 jaar geleden toen ik in de journalistiek begon. Ik denk dat de Raad daar zijn rol in heeft gespeeld, naast andere factoren.'

'De Raad is er om het vertrouwen tussen burgers en de media te herstellen'

Is het qua privacy niet te veel doorgeslagen? Wordt er in de media niet té voorzichtig omgesprongen met persoonsgegevens?

'Te voorzichtig? (*denkt na*) De Raad zegt niet wat je moet bekendmaken, wij zeggen onder welke voorwaarden je persoonsgegevens mag bekendmaken. Maar soms vraag ik me ook wel eens af: waarom is dat beeld nu geblurd?'

'In dat verband wil ik ook even de case van Walter Michiels aanhalen, 'Pico' van FC De Kampioenen. De afgelopen dertig jaar is veel over hem geschreven. Vorig jaar heeft zijn advocaat een klacht ingediend vanwege de manier waarop hij in beeld gebracht werd en er over hem geschreven werd. De Raad heeft geoordeeld dat dit een inbreuk op de privacy en de menselijke waardigheid was. Het argument van de media was: ja, maar hij is toch een BV. Dertig jaar geleden was dat inderdaad zo, maar nu niet meer. Dat vind ik inhoudelijk belangrijke uitspraken omdat het over

kwetsbare personen gaat, wie dat dan ook is.'

'Wat mij heel positief stemt voor de toekomst: er is nu veel meer aandacht voor beroepsethiek op redacties dan 36 jaar geleden. Dat komt – dat hoop ik toch – mee door de Raad, maar ook door alle desinformatie en misinformatie op internet en sociale media. Journalisten en media weten: als we willen overleven, dan moeten we betrouwbaar blijven en onafhankelijke en waarheidsgetrouwe berichtgeving blijven brengen. Dan moeten we ons in de zee van informatie onderscheiden door de Code te respecteren. Als dat niet gebeurt, dan bestaat journalistiek binnen twintig jaar niet meer. In die zin is naleving van de beroepsethiek voor media een onderdeel van hun businessmodel.'

Als je zegt dat journalistiek betrouwbaar moet zijn, is AI dan geen bedreiging?

'AI is een uitdaging en we moeten alert blijven, maar we hebben de afgelopen vijftig jaar veel uitdagingen de revue zien passeren. Toen wij onze richtlijn over AI bekendmaakten, zei iemand: 'Wat? Verbieden jullie het gebruik van AI op redacties niet?' Maar waarom zouden wij het verbieden en vooral, hoe zouden we het kunnen verbieden? Nee, ik ben er gerust in dat we manieren zullen vinden om er correct mee om te gaan.'

Zijn journalisten voldoende op de hoogte van het bestaan van de Raad?

'We moeten blijven werken aan communicatie, zowel naar journalisten als naar het publiek. AI communiceren we elke maand met de publicatie van onze uitspraken. Maar het blijft een uitdaging om de Raad bekend te maken. Mijn opvolgster Sofie Demeyer heeft daaromtrent een paar goeie ideeën.'

Eind juni geef je de fakkel aan haar door. Wat wens je haar toe?

'Even boeiende jaren als ik, want ik heb het echt fantastisch graag gedaan.'

PIETER KNAPEN,
*Secretaris-generaal en
ombudsman, overloopt
de recentste uitspraken*

VAN QUICKENBORNE ↔ NIEUWSBLAD.BE

AANSCHOUWEN, OP DE HOOGTE ZIJN OF VAN NIETS WETEN

Het artikel gaat over het verjaardagsfeest bij toenmalig minister van Justitie Vincent Van Quickenborne, waarbij drie gasten tegen een politiecombi plasten. De journalist schrijft dat volgens zijn informatie Van Quickenborne het tafereel aanschouwd zou hebben. Van Quickenborne spreekt dat tegen. Hij zegt dat hij de plasincidenten niet gezien heeft en er ook niet van op de hoogte was. De journalist verwijst naar vertrouwelijke bronnen. De klacht is gegrond.

Waarheidsgetrouw berichten. De Raad kan niet uitmaken of Van Quickenborne de plasincidenten aanschouwd heeft, ervan op de hoogte was of helemaal van niets wist, zoals hij zegt, en kan daarover geen uitspraak doen.

De journalist maakt aannemelijk dat hij zich heeft gebaseerd op voldoende, verschillende en van elkaar onafhankelijke bronnen. Als hij zich baseert op verklaringen van vertrouwelijke bronnen moet hij echter in eerste instantie nagaan of zij voldoende op de hoogte zijn van de inhoud van het proces-verbaal en/of de beelden van het plasincident. Maar de manier waarop zijn bronnen de mogelijke betrokkenheid van Van Quickenborne bij het plasincident interpreteerden, was, zoals de journalist zelf aangeeft, niet eensluidend. Dat maakt dat hij extra kritisch had moeten omspringen met de beweringen van zijn bronnen. De journalist maakt onvoldoende aannemelijk dat hij dat gedaan heeft.

Daarnaast moet de journalist bij vertrouwelijke bronnen extra aandacht besteden aan het correct en omzichtig formuleren, omdat de verklaringen niet controleerbaar zijn voor het publiek. Waar hij schrijft dat Van Quickenborne het tafereel 'aanschouwd zou hebben' heeft hij de verklaringen van zijn bronnen onvoldoende omzichtig en correct weergegeven. Op basis van deze twee elementen is de Raad van oordeel dat deze aanpak niet strookt met artikel 1 en 2 van de Code over waarheidsgetrouw berichten.

Wederhoor. Het artikel brengt ernstige beschuldigingen uit die de eer en goede naam van Vincent Van Quickenborne betreffen en nopen tot wederhoor. De journalist heeft hem om een reactie gevraagd, maar met twintig minuten heeft hij geen redelijke termijn gegeven om te reageren, temeer omdat de gebeurtenissen al een week oud waren en de journalist wist dat Van Quickenborne met vakantie was en dus moeilijk bereikbaar. De journalist maakt ook niet aannemelijk dat hij duidelijk gevraagd heeft of Van Quickenborne het plasincident aanschouwd had, zoals hij geschreven heeft. Deze aanpak strookt niet met artikel 20 en de bijhorende richtlijn over wederhoor.

Rechtzetting. De journalist heeft het artikel geüpdatet en aangepast. Hij heeft de zinnsnede dat Van Quickenborne het tafereel aanschouwd zou hebben vervangen door de zinnsnede dat hij op de hoogte zou zijn geweest. Dat

is in de context van de berichtgeving een substantiële aanpassing en de Raad is van oordeel dat de journalist deze aanpassing expliciet had moeten vermelden, overeenkomstig de richtlijn bij artikel 6 over rechtzettingen bij online berichtgeving.

SNAUWAERT ↔ HET LAATSTE NIEUWS EN HLN.BE

HET OVERLIJDEN VAN DE DIRECTEUR VAN DE ACADEMIE IN TIELT

Het artikel gaat over het overlijden van de vader van klager, directeur Bart Snauwaert van de Academie voor Muziek en Woord in Tielt. Klager maakt verschillende bezwaren. De klacht is ongegrond.

De Raad is van oordeel dat de vader van klager als directeur van de Academie voor Muziek en Woord in Tielt een regionaal publiek figuur was. Het is journalistiek geoorloofd en verantwoord om over zijn overlijden te berichten en om het nieuws over zijn overlijden via bronnen buiten zijn familie te checken. Nadat het nieuws hem was bevestigd, heeft de journalist klager gecontacteerd. De Raad begrijpt dat dit door de familie als pijnlijk en indringend kan worden ervaren, maar heeft geen aanwijzingen dat de journalist zich ongepast zou hebben opgedrongen of dat hij het leed van klager en zijn familie niet zou hebben gerespecteerd. Het artikel is twee dagen na het overlijden gepubliceerd, nadat de waarnemende directie van de Academie een bericht aan leerlingen en ouders had gestuurd en een rouwregister had geopend. Het artikel schetst een portret van de vader van klager als publiek figuur. Gezien die context houdt de publicatie van het artikel, ondanks de bezwaren die klager en zijn familie uitten, geen schending in van de rechten en het privéleven van klager en zijn familie.

E.V. / NIEUWSBLAD.BE EN E.V. ↔ HLN.BE

DE TOESTAND VAN SLACHTOFFERS NA EEN WONINGBRAND

De artikels gaan over de toestand van de slachtoffers van een brand in een flatgebouw in Kortenberg. Bij de artikels staat een foto van een slachtoffer dat enkele dagen na de brand overleed. Klager is de zoon van de overleden man. Hij neemt er aanstoot aan dat de journalisten zonder zijn toestemming snel gevoelige informatie hebben gepubliceerd. De klachten zijn ongegrond.

Het is journalistiek geoorloofd en verantwoord om over een woningbrand

te schrijven. Daarvoor is geen toestemming nodig.

De journalisten kregen de foto van de vader van klager van diens schoonbroer, met wie ze spraken over de woningbrand en de slachtoffers. Het is journalistiek geoorloofd om dat portret in de context van de berichtgeving over de brand te publiceren. De publicatie van de foto vormt geen schending van het privéleven.

Zodra klager zich aan de redacties had bekendgemaakt als de zoon van een van de slachtoffers en duidelijk had gemaakt dat de publicatie van de foto en de identificatie van zijn vader/slachtoffer hem stoorde, hebben de redacties rekening gehouden met zijn bezwaar en de foto verwijderd.

De gegevens over de gezondheidstoestand van de slachtoffers betreffen de gevolgen van de brand. De vermelding ervan is zakelijk en beschrijvend en vormt geen inbreuk op het privéleven.

VAN ROEY T ↔ NIEUWSBLAD.BE

GEWEZEN VOORZITTER VAN EEN FAILLIET JEUGDHUIS

Het artikel gaat over het faillissement van vzw Kaddish, een jeugdhuis in Schoten en het langst bestaande jeugdhuis van Vlaanderen. De journalist schrijft onder meer dat van de laatste bekende voorzitters, onder wie klager, al een tijd geen spoor meer was. Klager zegt dat het artikel zijn privacy schendt en feitelijk onnauwkeurig is. De klacht is ongegrond.

De journalist staft de passage dat van klager al een tijd geen spoor meer was aan de hand van het ontslag van klager door de algemene vergadering van de vzw wegens plichtsverzuim en van getuigenissen van bestuurders volgens wie klager volledig had afgehaakt. Het is journalistiek geoorloofd en verantwoord om dit zo te verwoorden dat er van klager geen spoor meer was. Klager maakt niet aannemelijk dat dit in het kader van de berichtgeving over de vzw niet waarheidsgetrouw zou zijn.

Klager bekleedde als voorzitter van vzw Kaddish een publieke functie en is als zodanig in de periode van zijn voorzitterschap meermaals in de openbaarheid getreden. De passage in het artikel waar hij ter sprake komt, gaat niet over zijn privéleven maar over zijn gewezen voorzitterschap. In die context betekent de publicatie van zijn naam en voornaam geen schending van het privéleven.

**LEES DE VOLLEDIGE UITSPRAKEN
OP WWW.RVDJ.BE**

IN & UIT

HET VAK

LARA RICHIR (27) WERKT BIJ DE VRT**‘Een stage is niet gewoon een opleidingsonderdeel’**

‘Sinds mijn twaalfde droom ik ervan om journalist te worden, meer specifiek oorlogsjournalist. Ik had de film *Hotel Rwanda* gezien, die de schrijnende vertraging in internationale reacties op de Rwandese genocide toonde. Sindsdien heb ik de ambitie om mensen te informeren over conflictgebieden, in de hoop iets teweeg te kunnen brengen en om te voorkomen dat de wereld wegkijkt van menselijk lijden.’

© Lotte Moortgat

‘Omdat ik altijd geïnteresseerd ben geweest in het Midden-Oosten besloot ik om eerst Arabistiek en Islamkunde te studeren, en pas daarna journalistiek. Een goede keuze, want ik merk dat een specialisatie in dit vak echt een meerwaarde is. Tijdens mijn studies liep ik stage bij de Vranckx-redactie. Na mijn studies werkte ik mee aan verschillende projecten, waaronder de documentairereeks *Godvergeten* van productiehuis De Mensen over seksueel misbruik binnen de katholieke kerk. Daarna ben ik gestart bij VRT NWS onder andere bij het videoteam en Pano. Nu werk ik voor de checkredactie van VRT en aan een documentairereeks voor Vranckx.’

‘Ik heb op mijn 27 al veel meer gedaan dan ik ooit had durven dromen. Vorige maand werd zowel *Godvergeten* als mijn eerste reportage *Eunice Street* over Nigeriaanse vrouwen die naar Europa worden gesmokkeld, bekroond op de Belfius persprijzen.’

‘Mijn stage is een belangrijke stap geweest. Ik raad studenten journalistiek om tijdens de stage hard te werken en zelf ideeën te pitchen. Je moet het zien als een eerste werkervaring, en niet gewoon als een opleidingsonderdeel. Het leven van een journalist is verre van een standaard 9-tot-5-baan. Het is niet zomaar een job, het maakt deel uit van je identiteit. Het vergt veel toewijding en passie. Maar het is ook de mooiste job die er bestaat, en ik prijs mezelf zo gelukkig dat ik die kan doen.’

(CD)

GEERT VERRIJKEN (63) VERLAAT DE ARTSENKRANT**‘Ik trek de deur niet met plezier achter me dicht’**

Na 36 jaar als journalist actief geweest te zijn in de medische vakpers heeft Geert Verrijken er 1,5 jaar voor zijn pensioen op eigen initiatief een punt achter gezet. Verrijken startte in 1988 als redacteur bij de *Artsenkrant*. Hij was nadien nog hoofdredacteur van *De Specialisten* om in 2014 benoemd te worden als hoofdredacteur van *Artsenkrant* en redactiedirecteur bij Roularta HealthCare (RHC), de afdeling gespecialiseerd in vakbladen voor artsen, apothekers en ziekenhuizen. In zijn laatste editoriaal ‘Het ga u goed, beste lezer’ van 5 april neemt Verrijken met een positieve noot en een persoonlijk overzicht van de evolutie van de gezondheidszorg sinds zijn aantreden in de jaren 80 afscheid van het lezerspubliek van de *Artsenkrant*, maar in een gesprek met *De Journalist* klinkt hij ontgoocheld over de gang van zaken bij RHC.

‘De directe aanleiding waarom ik in september vorig jaar aankondigde in maart 2024 te zullen vertrekken was de herstructurering die Roularta HealthCare in die periode doorvoerde. Tot voor een paar jaar had HealthCare nog het weekblad *Artsenkrant*, het tweewekelijkse *de Apotheker*, een tweemaandelijks publicatie voor oncologen, een kwartaalblad voor leidinggevendenden in ziekenhuizen en *Body Talk*, een gezondheidsmagazine voor een breed publiek, in portefeuille. Daarbij ook een snel groeiende divisie voor medische webinars en films. Anno 2024 blijft daar nog nauwelijks iets van over. De *Artsenkrant* verschijnt nog slechts tweewekelijks,

IAK

de Apotheker vier keer per jaar en af en toe wordt er nog een editie van het ziekenhuisblad uitgebracht', aldus Geert Verrijken.

Met een kleine gedreven ploeg journalisten en verhalen die nauw aansloten bij de leefwereld van artsen bouwde Verrijken de *Artsenkrant* uit tot dé referentie voor artsen en geïnteresseerden in de gezondheidszorg. 'Dat de appreciatie groot is mag onder meer blijken uit een eigen enquête ten tijde van de pandemie over burn-out en verslaving waarop 4000 antwoorden binnenliepen. In de slipstream daarvan werd een door de Orde van Artsen gefinancierde website opgestart met verhalen over mentaal welzijn bij artsen, een heuse primeur.' Intern was er echter nauwelijks respect voor al dat werk. 'De redactie werd niet betrokken bij overleg over vernieuwingen waarbij onder meer rubrieken werden geschrapt en de indeling van de krant overhoop gehaald. Het autoritair management liet geen ruimte voor discussie of begrip, laat

'De redactie werd nog louter gezien als een kostenfactor'

staan dat er een toekomstvisie was', aldus Verrijken. 'De redactie werd nog louter gezien als een kostenfactor. We moesten inbinden en freelancers inschakelen kon nog nauwelijks. Het terugschroeven van het aantal edities en het schrappen van titels om kosten te besparen resulteerden in een neerwaartse spiraal. Bovendien werd journalistiek voortdurend verward met marketing. Commercieel waren er grote plannen maar die mislukten omdat men zich van doelgroep vergiste. Het zijn immers de artsen die centraal moeten staan, niet de ziekenhuizen, de start-ups in de gezondheidszorg of de flashy events waar dokters geen

© Jerry De Brie

boodschap aan hebben. Dit alles is zeer jammer. Er is wel degelijk een toekomst voor medische vakbladen op voorwaarde dat er een community wordt gecreëerd waarbij print, digitaal, sociale media, podcasts, events, webinars en dergelijke elkaar versterken.' Verrijken betreurt ook dat Roularta HealthCare zich niet spiegelt aan de goede samenwerking binnen de uitgeverij tussen Kanaal Z en Trends, 'een schoolvoorbeeld van synergie, die getuigt van visie. En in tegenstelling tot HealthCare doet Roularta het in het algemeen qua HR wel goed.'

Dit alles resulteerde in een complete malaise bij de journalisten van Roularta HealthCare. Eerder had ook al de ervaren hoofdredacteur van *Le Journal du Médecin* er de brui aan gegeven. 'Mijn kandidaat-opvolger met het ideale profiel binnen het bedrijf nam na vier maanden meelopen op basis van wat zij gezien had eveneens ontslag. Ongezien, maar ook dit passeerde geruisloos. Kortom, ik heb de deur niet met plezier achter me dichtgetrokken. Het redactiewerk, het team en de voldoening na elke geslaagde editie mis ik nu al. Maar als een verzuurde, deprimerende werksfeer je mentale welzijn in toenemende mate aantast dan is het tijd om op te stappen. Voldoening hou ik wel over aan de vele positieve reacties uit de sector sinds mijn ontslag.' (LV)

De reactie van Roularta lees je op de volgende pagina.

ONDER EMBARGO

Bij de CEBJ, ook wel de 'Commissie van eerste aanleg voor de erkenning en bescherming van de titel van beroepsjournalist' genoemd, ging enkele weken geleden **Jonas Van Overwaelle** aan de slag. Hij volgde er **Wim Rega** op, die het secretariaat van de Commissie verzorgde en van een welverdiend pensioen gaat genieten. Bij sommige journalisten zal Jonas' naam misschien een belletje doen rinkelen; de afgelopen vijf jaar werkte hij immers bij de JAM, de Journalisten Auteurs Maatschappij. Neem contact met hem op via secretariaat@cebj.be.

Streamingplatform VTM GO vierde zijn vijfde verjaardag. Qua digitaal kijken is VTM GO marktleider in Vlaanderen.

Ook bij Roularta knalde de champagne, want Kanaal Z werd 25 jaar. Driehonderd genodigden vierden dat in het Roulartagebouw in Evere. **Stijn Fockedey** is overigens sinds 1 juni de hoofdredacteur van Trends/Kanaal Z. Sinds het vertrek van **Wim Verhoeven** in mei vorig jaar was hij al lid van het driekoppig triumviraat dat ad interim de hoofdredactie waarnam. **Jan De Meulemeester** zal Fockedey ondersteunen als Head of Business News. Bij de *Artsenkrant* werd **Filip Ceulemans** aangesteld als nieuwe hoofdredacteur.

Geen reden tot feesten bij MediaNation, waar politiek journalist **Wouter Verschelden** de deur achter zich dichttrok. Daarmee viel ook het doek over de nieuwsbrief *Wetstraat Insider*. Opvallend, maar een en ander kadert in de financiële problemen van MediaNation, dat nu al aankijkt tegen een gecumuleerd verlies van 14 miljoen euro. Eind vorig jaar

raakte bekend dat het bedrijf van **Paul Gheysens** al maanden zijn facturen niet betaalt. De VVJ stuurde namens enkele journalisten een ingebrekestelling en sprak met MediaNation afbetalingsplannen af. Verschelden lanceerde intussen een politieke site en nieuwsbrief W16.

Eind juni stopt hoofdredacteur **Jago Kosolovsky** bij MO. Hij gaat deze zomer deeltijds aan de slag bij de coöperatieve uitgeverij Acco. Adjunct-hoofdredacteur **Charis Bastin** en eindredacteur **Tom Claes** nemen tijdelijk de fakkel over tot een volgende hoofdredacteur kan aantreden.

VRT NWS-gezicht **Meryem El Mandoudi** maakt de overstap naar

VRT NIEUWS, waar ze het team als journaliste zal versterken. Bij VRT NWS was ze jarenlang een van de gezichten van Karrewiet en werkt ze nog tot augustus als eindredacteur en als host op socialemediakanalen van VRT NWS.

VRT NWS werd onlangs na Knack de tweede Belgische nieuwsredactie die een officiële erkenning kreeg van het European Fact-Checking Standards Network (EFCSN). Dat is een netwerk van factcheckorganisaties en -redacties die werken volgens dezelfde deontologische code. 'Zulke labels of netwerken zijn geen lege doos', zegt **Luc van Bakel**, eindredacteur van de checkredactie bij VRT NWS, op vrt.be. 'Het betekent dat je voldoet aan strenge kwaliteitsvoorwaarden rond

Meryem El Mandoudi

transparantie, onpartijdigheid en de manier waarop je met een verhaal omgaat.'

Op 23 mei overleed oud-journalist **Mark Vlaeminck** op 81-jarige leeftijd. Met 'De deadline voorbij' had hij vroeger jarenlang een vaste column in *De Journalist*. De VVJ wenst zijn familie veel sterkte.

Heb je zelf iets te melden voor deze rubriek, mail het dan naar redactie@journalist.be

Reactie Roularta op het interview met Geert Verrijken (p.32-33)

Namens Jan Bamelis, directeur Roularta Healthcare en Sophie Van Iseghem, verantwoordelijk uitgever, wensen wij als volgt te reageren:

- Dhr Verrijken heeft zelf besloten om Artsenkrant te verlaten.
- Zoals bij alle bladen die door Roularta Media Group nv worden uitgegeven, wordt de onafhankelijkheid van de redactie strikt gerespecteerd. De rubrieken Actueel, Praktijk, Medisch, Column en opinie, Achterkrant bestaan al sinds jaar en dag en zijn ook tot op vandaag nog steeds de rubrieken van Artsenkrant.
- I.v.m. het vertrek van de vorige hoofdredacteur van Journal du Médecin: hij is na vele jaren dienst vertrokken om COO te worden bij een concullega, een hogere functie die in onze organisatie niet voorhanden was.
- De opvolgster van dhr Verrijken als hoofdredacteur heeft voor zichzelf besloten om een carrière te gaan uitbouwen buiten de journalistieke wereld.
- Dat er moest ingebonden worden omwille van de financiële situatie van het blad/titel is niet alleen bij de Artsenkrant een feit, maar een algemeen gegeven in de mediawereld. Er werd een plan opgesteld om het aantal edities van de Artsenkrant terug te schroeven van 40 naar 20 edities. Dat had logischerwijze een gevolg voor de personeelsbezetting.
- Roularta Healthcare heeft een bredere doelgroep dan enkel de Artsenkrant. Het is dan ook van groot belang om (samen met of naast het hoofdmerk) andere activiteiten te ontwikkelen, net om het voortbestaan van Artsenkrant en het hele departement van Roularta Healthcare te kunnen garanderen.

‘Weg is een toverwoord’

JELLE VAN RIET

Ik heb talent voor vakantie. Ik ben amper mijn straat uit, of ik ben al geen werkende mens meer. Deadlines, btw-aangiftes en overijverige eindredacteuren zijn iets ‘van horen zeggen’. Mijn vlerken jeuken, twee vleugels vouwen zich open, de wereld lacht me toe. Zo licht zal ik blijven tot ik terug ben, of dat nu al over enkele dagen is of pas over een maand. ‘Weg’ was mijn allereerste woordje, weet ik van wijlen mijn moeder. Naar al wie me wilde meenemen, stak ik kraaiend de armpjes uit. Weg was een toverwoord.

Ik ben, hoe kan het anders, aangenaam reisgezelschap. Ik word vrolijk wakker en verdraag dat jij er ook bent, zelfs nog voor ik koffie heb gehad. Ik beweeg wendbaar mee met wat de dag brengt en eer Pachamama. Nooit zeur ik over het slechte weer, nooit laat ik mijn telefoon voorgaan op de magie. Met mij wil je gaan samenwonen, denk je. Terecht, ik kan het je van harte aanraden, alleen gebiedt de waarheid me te zeggen dat ik wat minder talent heb voor het plannen en het terugkomen van vakantie.

Alleen God weet hoe het kan, maar als ik me na enkele weken vrijheid-blijheid weer aan het schrijven zet, dan blij ik dat dus verleerd te zijn. Hoe begin ik ook alweer een artikel? Hoe maak ik een gedachte rond? En, hallo, kan iemand me zeggen waar de woordenschat is gebleven die ik de afgelopen halve eeuw boven op mijn eerste woordje heb gestapeld? ‘Weg’ dus. Weg is de ervaring van jaren, weg het metier, weg de lichtheid van het bestaan – het leven kan wreid zijn. Dan maar een wasmachine vullen.

Je begrijpt dat ik niet op vakantie *durft* te vertrekken. Anders dan veel freelancers ben ik niet bang dat ik nooit nog een opdracht zal scoren en de hongerdood zal sterven, ik gruw bij de gedachte dat ik straks alles weer vanaf nul zal moeten leren. Wie weet komt mijn vingerzetting nooit meer terug. En dus blij ik doorgaan, inclusief zon-, feest- en carnavalsdagen, het loopt nu net zo lekker. *Zie mij schrijven!* Bovendien kun je al dat lezen, bestuderen en uitvragen van slimme en diepgevoelige mensen toch geen werk noemen?

Sebastian Steveniers

‘Als ik me na enkele weken vrijheid-blijheid weer aan het schrijven zet, dan blij ik dat verleerd te zijn’

Hoewel ik de mooiste job op aarde heb en er elke dag de goden op mijn blote knieën voor dank, is het wel degelijk werk: een deadline nadert, het motortje spint, de hersenen knisperen. Omdat hoofd en lijf af en toe moeten rusten, heb ik geleerd om altijd een vakantie uit te zetten. Zodra ze bestaat in mijn agenda, is er geen weg terug. Ik zal gaan en nog voor ik de straat uit ben, zal ik al geen werkende mens meer zijn. En daarna, als de was weer gevouwen in de kast ligt, zal blijken dat ik toch nog kan schrijven.

Tot het zover is, snoep ik dat het een lieve lust is. Vooral daarin heb ik me met de jaren bekwaamd. Na een interview hol ik niet meteen naar huis om het bandje uit te tikken, ik vermaal de rest van de middag in een museum. Ik reis op een blauwe maandag naar Parijs om er een tentoonstelling te zien en sluit de dag af met champagne. Ik neem halfweg de ochtend een duik in een vijver, ik drink koffie met een geliefde mens, ik mis de trein. Ik voel me geen nanoseconde schuldig. Ik heb talent voor vakantie.

MISSOCHTEN
IS HET WEL NORMAAL.

Bij ons zijn er geen misschiens.

Zit je hoofd vol vragen en bedenkingen nadat je te maken had met grensoverschrijdend gedrag? Wij helpen je verder.

Meld grensoverschrijdend gedrag via
grensoverschrijdendgedrag.vlaanderen

VLAAMS MELDPUNT
Grensoverschrijdend
Gedrag